

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXII.

Celovec, petek, 10. november 1967

Štev. 45 (1328)

NA POVABILO ZVEZE SLOVENSkih ORGANIZACIJ:

Delegacija SZDL Slovenije obiskala Koroško

Ob koncu minulega tedna je na povabilo Zveze slovenskih organizacij na Koroškem bivala na 2-dnevni obisk na Koroškem veččlanska delegacija predsedstva republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije. Pod vodstvom predsednika Janeza Vipotnika je delegacija s tem vrnila obisk Zvezi slovenskih organizacij, katere predstavniki so leta 1965 na povabilo glavnega odbora SZDL obiskali Slovenijo.

Predstavnikom iz Slovenije je obisk nudil možnost, da so se poglobljeje seznanili s problematiko in težnjami slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Na obeh straneh je bil ob tej priložnosti naglašen pomen stalnih stikov med manjšino in njenim matičnim narodom. V tem smislu sodi tudi ta obisk v okvir tradicionalnih odnosov, ki jih že vsa leta vzdržujeta Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem.

Ob prihodu v Celovec v petek dopoldne sta goste iz Slovenije na sedežu ZSO pozdravila predsednika obeh odborov dr. Franci Zwitter in Karel Prušnik. Po ogledu dijaškega doma Slovenskega šolskega društva ter sedeža in novega centralnega skladišča Zveze slovenskih združenj, kjer jih je vodil poslevodeči podpredsednik dr. Miri Zwitter, so se člani delegacije popoldne udeležili seje izvršnega odbora ZSO. Zvečer je generalni konzul SFR Jugoslavije v Celovcu inž. Karmelo Budihna priredil sprejem, kjer so bili poleg delegacije iz Slovenije navzoči tudi zastopniki Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev. V soboto dopoldne so člani delegacije SZDL obiskali št. Rupert pri Velikovu ter s cvetjem počastili spomin dolgoletnega voditelja koroških Slovencev dr. Franca Petka in na tamkajšnjem pokopališču pokopanih partizanskih borcev. Po kosilu v Bilčovsu, kjer je bilo dovolj priložnosti tudi za ponovno izmenjavo mnenj, so se predstavniki ZSO poslovili od svojih gostov iz Slovenije, ki so se na večer vračali spet domov.

Z delovanjem slovenskih organizacij in s perečimi problemi slovenske manjšine na Koroškem se je delegacija iz Slovenije seznanila predvsem na seji izvršnega odbora ZSO. Obširno in vsestransko je bil prikazan trenutni položaj s posebnim oziranjem na prizadevanja za dosedo enakopravnosti in pravic, ki jih v korist manjšine vsebujejo avstrijska ustava in mednarodne pogodbe. Prav tako so bile omenjene možnosti in dosedanji uspehi vključevanja koroških Slovencev v splošno družbeno dogajanje v Avstriji, kar bistveno pomaga odstranjevati šovinistične predsodke, ki so dolga desetletja zastupljali odnose med obema narodoma v deželi in onemogočali vsak poskus pozitivnega reševanja manjšinskih vprašanj. Končno je bila poudarjena koristnost politike odprtih meja in prijateljskega sodelovanja med sosednjima državama, v katere okviru hoče manjšina zavestno igrati vlogo mostu, zato na eni strani izjavlja svojo lojalnost do avstrijske domovine, po drugi strani pa manifestira tesno povezanost z matičnim narodom.

Predstavniki Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije so se za nakazano problematiko živo zanimali in poudarili, da matični narod vedno z največjim interesom spremlja položaj in razvojzamej-

skih Slovencev. „Problem manjšine je v naših naporih stalno prisoten, vedno smo zainteresirani na njenem položaju, na njenem narodnem obstoju. Zato hočemo nadaljevati stike med matičnim narodom in manjšino, kajti s tem se utrjuje tudi narodna zavest in vloga manjšine kot mostu med sosednjima narodoma.“ V potrdilo teh načel so člani delegacije opozorili na manjšinsko zakonodajo v Sloveniji oziroma Jugoslaviji, kjer vedno upoštevajo taka merila, ki so lahko v korist tudi zamejskim Slovincem. Zlasti pa ima Jugoslavija interese svojih manjšin stalno pred očmi v svojih meddržavnih odnosih, kar se v konkretnem primeru kaže v njenem prizadevanju za čim boljše odnose z Avstrijo, zavedajoč se, da politika iskrenega prijateljstva in sodelovanja ustvarja ugodnejše pogoje tudi za reševanje manjšinskih problemov.

Priložnost za široko izmenjavo misli je bila tudi v Bilčovsu, kjer se

je razvil prijateljski razgovor med člani delegacije SZDL in odborniki ZSO. Goste iz Slovenije je pri kosilu v Ogrisovi gostilni počastil moški kvintet SPD „Bilka“ z venčkom slovenskih pesmi in jim tako predstavil utrinek prosvetnega delovanja koroških Slovencev. V poslovnih besedah pa je bila z obeh strani naglašena koristnost takih obiskov, ki poglobljejo medsebojno spoznavanje problemov ter utrjujejo stike med manjšino in njenim matičnim narodom.

Važnosti teh stikov se koroški Slovenci zavedamo v polni meri. Zato smo delegaciji Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije iskreno hvaležni za njen obisk, s katerim je znova manifestirala živo zanimanje vsega slovenskega naroda za usodo zamejskih Slovencev. Hvaležni pa smo predvsem za zagotovilo, da hoče matični narod tudi v bodoče v okviru možnosti nuditi vsestransko podporo našim prizadevanjem za doseg enakopravnosti, ki bo jamčila obstoj in neovirani razvoj naše narodne skupnosti na vseh področjih družbenega življenja.

Zavedamo pa se tudi obveznosti, ki jih taka zainteresiranost matičnega naroda za usodo manjšine nalaga nam. Predvsem na nas samih je, da dan za dnem izpričamo našo življenjsko silo, da si utiramo pot k enakopravnosti s požrtvovalnim delom na narodnem, kulturnem in družbenem področju, pri tem pa nikdar ne zanemarjamo vloge mostu med sosednjima narodoma.

Velike proslave ob 50-letnici revolucije

Z veliko vojaško parado, kakršne Sovjetska zveza doslej še ni doživela, so se v terek na Rdečem trgu v Moskvi zaključile uradne proslave ob 50-letnici velike oktobrske socialistične revolucije. Sploh bi lahko govorili v samih superlativih, če bi hoteli opisati podrobnosti teh proslav, na katerih se je prebivalstvo Sovjetske zveze skupaj z najvišjimi partijskimi in vladnimi predstavniki iz kakih 100 držav spomnilo zgodovinskih dogodkov pred petimi desetletji in hkrati podalo obračun o tem, kaj je ustvarilo v letih po zmagoviti revoluciji.

Osrednje proslave v Moskvi so se začele z odkritjem spomenika voditelju oktobrske revolucije Leninu. O pomenu oktobrske revolucije je na slovesnem zasedanju v Kremlju govoril generalni sekretar CK KP Sovjetske zveze Leonid Brežnev. V navzočnosti delegacij iz številnih držav Evrope, Afrike, Azije in Latinske Amerike je poudaril, da se je s 7. novembrom 1917 začelo novo obdobje v zgodovini človeštva, ker je bil tega dne položen temeljni kamen nove socialistične družbe. Opozoril je na velike dosežke Sovjetske zveze na področjih gospodarstva, tehnike in znanosti ter zavzel stališče k perečim mednarodnim problemom. Pri tem je naglasil pripravljenost Sovjetske zveze, da se bo tudi v bodoče vztrajno prizadevala za mir in sodelovanje med narodi.

Na osrednji proslavi v Moskvi so govorili tudi šefi tujih delegacij, ki so prav tako nakazali zgodovinski pomen oktobrske revolucije. Zavzeli so se za sodelovanje mednarodnega delavskega gibanja in vseh naprednih sil, pri čemer je treba upoštevati samostojnost in odgovornost sleherne partije in gibanja pred lastnim ljudstvom.

Precejšen del slavnosti se je odvijal tudi v Leningradu — »zibelki revolucije«, v Moskvi pa so pred Leninov mavzolej položili vence sovjetski voditelji ter šefi tujih delegacij. Na čast oktobrske revolucije je bila v kongresnem dvorcu Kremlja slovesna seja, na kateri je govoril predsednik sovjetske vlade Aleksej Kosigin. Ob tej priložnosti je dejal, da morajo biti vsi narodi sveta,

ki cenijo mir, trdno prepričani, da bo Sov. zveza neomajno stala na straži miru in da bo odločno branila družbeni in nacionalni napredek narodov. V SZ je po njegovem eden največjih dosežkov oktobrske revolucije ta, da so odpravili nacionalno zatiranje in neenakost ter vzpostavili prijateljske in bratske odnose med vsemi narodi. Socializem — je naglasil Kosigin — spreminja delavce v gospodarje svoje države in usode, v tem pa je tudi njeno velika prednost pred kapitalizmom.

Višek proslav ob 50-letnici revolucije pa je bila nedvomno parada, ki so jo v terek priredili na Rdečem trgu v Moskvi. Sovjetska prestolnica je v minulem polstoletju doživela že mnogo veličastnih prireditev, ki pa jih je letošnji 7. november postavil vse v senco. Prvi del slavnosti je bila vojaška parada, pri kateri so demonstrirali razvoj sovjetskih oboroženih sil od prvih oddelkov, ki so pred petdesetimi leti sodelovali v revoluciji, pa do današnje armade, ki se ponaša z najmodernejšim orožjem in opremo. Prikaz najrazličnejših raket, od katerih so nekatere vrste pokazali prvič, je presenetljivo celo tiste opazovalce iz zahodnih držav, ki sicer zelo omalovažujejo spremljajo razvoj v Sovjetski zvezi. Globok vtis pa je zapustil tudi večurni mimohod delovnih ljudi in mladine, ki je predstavljal pestro manifestacijo petdesetletnega razvoja Sovjetske zveze in njene dosežke na vseh področjih.

V okviru proslav 50-letnice revolucije so bili posebej odlikovani še živeči udeleženci revolucije tako iz Sovjetske zveze kakor tudi iz številnih drugih držav. Za letošnji jubilej ustanovljeni »red oktobrske revolucije« pa so izročili mestu Moskvi in Leningradu — za prispevek k zmagi oktobrske revolucije, za herojstvo v domovinski vojni in za uspehe pri socialističnem razvoju.

Petdesetletnice oktobrske revolucije so se spominjali tudi v vseh drugih državah širom po svetu, kajti njena pomena kot izrednega dogodka v zgodovini človeštva nihče ne more zanikati — niti pisuni pri celovški Volkszeitung, ki so z naslovom »Jubilej rabljev« izpričali le svoje lastno duhovno obzorje.

Obč. volitve na Gradiščanskem

Spet zmaga socialistov — Nov poraz ÖVP

V političnih krogih in tudi v široki javnosti Avstrije danes prevladuje mnenje, da bi bile državnozbornske volitve v trenutnem položaju naravnost katastrofa za ÖVP. Če je pri občinskih volitvah v Celovcu in Salzburgu eden ali drugi še mislil, da je poraz ÖVP oziroma zmaga SPÖ le nekaj lokalnega, se je moral že pri deželnozbornskih in občinskih volitvah na Zgornjem Avstrijskem prepričati, da so volilni rezultati splošni izraz sedanjega političnega vzdušja v Avstriji. Najnovejšo potrdilo tega pa so občinske volitve, ki so bile minulo nedeljo na Gradiščanskem.

Gradiščanska spada med tiste zvezne dežele Avstrije, v katerih ÖVP pravzaprav nikdar ni bila v skrbeh za svoj vodilni položaj. O nasprotnem se je morala prepričati šele pri zadnjih deželnozbornskih volitvah, ko so socialisti prvič dobili deželnega glavarja. Kljub temu pa je ÖVP obdržala večino po občinah do minule nedelje, ko so prvič v zgodovini te dežele tudi v občinskem merilu prevzeli vodilno mesto socialisti, ki so tokrat dobili največ glasov.

Za socialistične liste je bilo pri nedeljskih volitvah oddanih 79.417 ali 49,94 % glasov, za ÖVP 72.875 (45,83 %) glasov, za FPÖ 2724 (1,71 %) glasov, za KPÖ 797 in za različne imenske liste skupno 3197 glasov. K temu je treba prišteti še 22 občin, v katerih volitev ni bilo, ker je kandidirala samo ÖVP, katera je s tem dobila 202 mandata. Skupno je ÖVP dobila 1908 mandatov (leta 1962 jih je imela še 1940), SPÖ 1666 (prej 1577), FPÖ 42 (76), KPÖ 2 (6) in imenske liste 56 (84) mandatov.

Socialisti so število svojih glasov v primerjavi z volitvami leta 1962 povečali za okroglo 6300, medtem ko je ÖVP zgubila okroglo 1500 glasov.

Samo rezultati na Gradiščanskem seveda niso tako prepričljivi. Vključiti jih je treba v splošni razvoj, ki se kaže po zadnjih volitvah v Avstriji: v teku štirih tednov je šlo na volišče skoraj milijon volivcev, torej ena petina vseh volilnih upravičencev v Avstriji, ki je s svojo odločitvijo nedvoumno izrekla svojo sodbo o politiki, ki jo vodi ÖVP s svojo samovladno.

Novi upi za mir v Vietnamu?

Kot »najpomembnejši korak k miru v zadnjih dveh letih« je ugledni ameriški list New York Times komentiral nedavno izjavo stalnega predstavnika Amerike v OZN Goldberga, ki je izrazil pripravljenost Amerike, da sprejme fronto narodne osvobodilne Južnega Vietnama kot udeleženca v pogovorih za mir v Vietnamu.

Res je ta izjava ameriškega di-

plomata tako važna, da ji je treba posvetiti nekoliko več pozornosti. Vsa leta je namreč stala Amerika na stališču, da vietnamske osvobodilne fronte ne more in ne sme priznati kot partnerja v morebitnih mirovnih pogajanjih. Sedanja Goldbergova izjava kaže zato v smer važne in morda odločilne spremembe v stališču Washingtona, namreč spremembe, ki odpira nove možnosti za pogovore o Vietnamu — seveda, če je iskreno mišljena in predvsem če bodo besedam sledila tudi ustrezna dejanja.

Ameriški senator Mansfield očitno veruje v tako iskrenost in je izdelal že kar konkreten predlog. Ko se je zavzel za to, da mora rešitev vietnamskega vprašanja ponovno iskati varnostni svet, je Mansfield namreč izrazil mnenje, da je v razgovore o Vietnamu treba vključiti tudi Kitajsko, Severni Vietnam in osvobodilno fronto Južnega Vietnama.

Seveda pa se »pripravljenost« Amerike doslej manifestira le v besedah posameznih politikov, medtem ko uradna Amerika nadaljuje vojno v Južnem Vietnamu in bombardiranje Severnega Vietnama. Zato doslej še ni mogoče resno govoriti o temeljiti preusmeritvi v ameriškem stališču, marveč dopušča izjava Goldberga, komaj šele domnevo, da si hoče Washington z novim, prožnejšim stališčem razširiti manevrski prostor tako za svojo diplomatsko kakor tudi za notranje-politično aktivnost. Da mu je to potrebno v obeh smereh, so pokazale nedavne demonstracije širom po svetu in zlasti v Ameriki sami, kjer nevarno narašča odpor proti sedanji vladni politiki.

Odvisno je torej od Amerike oziroma njenega predsednika Johnsona, ali se bodo najnovejši upi za mir v Vietnamu izpolnili ali pa se bo nadaljevala umazana vojna, ki je ugledu Amerike že doslej vtičila skoraj neizbrisen madež. Pri tem pa se bodo morali Američani priboriti najprej do spoznanja, da so v vietnamskem primeru vsiljivci oni in kot taki dolžni, da prvi mislijo na ustavitve sovražnosti.

Avstrijski izgledi v gospodarstvu na velikem prostoru

Pod tem naslovom je imel na občnem zboru koroške delavske zbornice 31. oktobra predsednik socialne akademije dunajske delavske zbornice, docent dr. Hans Klimpt referat o splošno perečih gospodarskih vprašanjih naše države. Zaradi obče zanimivosti objavljamo v naslednjem nekatero najpomembnejše izvlečke iz njegovih izjav.

Na čelo svojih izjav je docent dr. Klimpt postavil potrebo po znanstveni raziskavi vprašanja, kakšne izgledi bo imelo avstrijsko gospodarstvo v prihodnjih 15 do 20 letih. Te raziskave morajo slediti tudi potrebni ukrepi, pa če tudi ne bi bili popularni. Drugače Avstrija tretjega vala industrializacije ne bo mogla več prestati. Z improviziranimi načrti poti iz nastalega položaja ni več mogoče najti.

Uvodoma je docent dr. Klimpt predložil teoretične pogoje za urejeno gospodarstvo na velikem prostoru. Med te pogoje pa zlasti sodijo

- okretnost v blagovni menjavi, to je nakup na trgu z najnižjimi cenami in prodajo na trgu z najvišjimi cenami, kar pa ovirajo carinske zapreke;
- okretnost delovne sile, ki pa jo zavira zaščita domačih delavcev;
- okretnost kapitala, ki pa je vedno bolj ogrožena zaradi negotovega principa privatne imovine.

Ker pri nas okretnost blagovne menjave še ni v potrebni meri zagotovljena, bomo imeli še vedno opravka z rentabilnimi in nerentabilnimi gospodarskimi vejami in podjetji. Edini izhod je zaenkrat specializacija vsake dežele na najugodnejšo proizvodnjo, pri čemer je vendar treba že vnaprej oceniti razvoj povpraševanja, kar pa je izredno težko.

V zvezi s temi vprašanji je zavrgel sedanjo prakso obdržanja nerentabilnih gospodarskih vej in podjetij z investicijami in dejal, da je to sredstvo docela nesmiselno. Kar ni sposobno za življenje, se mora umakniti. S tem v zvezi je vendar treba istočasno poskerbeti za večjo okretnost delovne sile in za večjo okretnost kapitala. Le-ta je vendar v Avstriji zaradi ježdalnih predsodkov in zaradi pomanjkljive dinamike še vse premalo okreten, čeprav število podjetnikov, ki znajo menjati kraj in vsebino proizvodnje in ki svoj kapital »zdravo« uporabljajo, narašča.

Ko je načel avstrijsko problematiko pridružitve k Evropski gospodarski skupnosti, je zavrgel strah, da bi Avstrija v nasprotjem primeru utrpela škodo. GATT in Kennedyjeva runda bosta privedli do zmanjšanja carin za okroglo 35 do 40%. Za toliko bo morala svoje carine zmanjšati tudi EGS nasproti Avstriji, s čemer pa se položaj Avstrije v tej trgovini ne more poslabšati. Prej je pričakovati, da bi pridružitve uničila marsikatero avstrijsko podjetje, ker bi ne bilo kos koncentrirani nemški industriji in ker v EGS delavske zbornice nimajo vpliva na gospodarstvo. Realnosti EGS, pa tudi Comeconu so okretne, ker oba ne trpita poleg sebe gospodarsko »bolnih« držav. To je tudi resnična težava Anglije in njenega pristopa v EGS.

Docent dr. Klimpt pa je tudi z vso resnostjo svaril pred neomejenim pritokom tuje kapitala v našo državo, zlasti zahodnonemškega. Nevarnost njegovega pritoka v našo državo je dvojna. Prvič nastaja nevarnost, da dobi tuji kapital v naši državi premoč in da gospodarstvo naše države zvotli. Druga njegova nevarnost pa je v tem, da postopoma odpravi sedaj zakonjeno soodločanje delojemalcev in njihovih organizacij v gospodarstvu. Oboje pa lahko privede tako do postopne izgube politične neodvisnosti naše države in do čedalje večje odvisnosti od inozemskega kapitala. Prav posledice zadnjega pa so starejši generaciji iz dobe pred 30 leti še prav dobro v spominu. Zato tuji kapital v Avstriji ne more imeti proste poti, marveč ga je treba ustrezno »kanalizirati«, tako gospodarsko kot socialno politično.

Iz vseh omenjenih razlogov se je docent dr. Klimpt zavzel za znanstvenost narodno gospodarske politike, katere cilj mora biti ugotovitev kaj bodo naše gospodarstvo in odjemalci našega blaga potrebovali čez 10 in več let. Znanstvenikov in strokovnjakov za to je dovolj, manjka le potrebne politične korajžje.

Bosna in Hercegovina dobita novo podobo

Čez pet let bo popotnik skozi Bosno in Hercegovino vozil drugače, kakor vozi zdaj. V tem času hoče namreč ta jugoslovanska republika modernizirati svoje cestno omrežje v skupnem obsegu 1843 kilometrov. Po tem načrtu, ki ga je republiški izvršni svet predložil skupščini, bodo modernizirali, obnovili in zgradili šest cestnih smeri in sicer

- Bosanski Brod—Doboj—Zenica—Sarajevo,
- Orašje—Tuzla—Sarajevo—Mostar—Meškovič,
- Vardište—Goražde—Foča—Gacko—Ivanjica—Dubrovnik,
- Bosanska Gradiška—Banja Luka—Jajce—Donji Vakuf—Bugojno—Kamensko—Split,
- Bosanski Novi—Banja Luka—Doboj—Tuzla—Zvornik—Bijelina in
- Bihač—Bosanski Petrovac—Jajce—Sarajevo—Ustruprača.

721 kilometrov teh cest je že asfaltiranih, urediti in deloma na novo zgraditi pa bo treba še 821 kilometrov, kar vse bo stalo okoli 165 milijard starih dinarjev. Za dosego potrebnega denarja hočejo razpisati notranje posojilo v vrednosti 40 milijard din.

DRŽAVNI PRORAČUN 1967:

Primanjkljaj se je podvojil

Ko je lani jeseni parlament sklenil državni proračun za tekoče leto, ga je sklenil s predvidenim primanjkljajem v višini 3,8 milijarde šilingov. Ze prvo poletje pa je pokazalo, da se je finančni minister pri sestavi proračuna uračunal. Parlamentu je predložil zakon, po katerem naj bi se primanjkljaj lahko povečal za 400 milijonov šilingov, začetkom tedna pa se je v parlamentu pričela razprava o zakonu, ki naj bi ustvaril nadaljnje možnosti povečanja primanjkljaja. Finančni minister je predložil osnutek, po katerem bi lahko pokrtil primanjkljaj v višini nadaljnjih 3,5 milijarde šilingov. Kakor se je pri tem izkazalo, bo letos primanjkljaj presegel 7,5 milijarde šilingov.

V odboru za finance in državni proračun parlamenta so socialisti sklenitev tega zakona odklonili, ker finančni minister ni bil v stanju, da bi ustrezno pojasnil, kako je mogoče primanjkljaj tekom leta podvojiti in v kakšne namene bodo v podrobnem porabljeni zneski, ki jih hoče za pokritje primanjkljaja najeti. Finančni minister je le napovedal, da hoče za pokritje razpisati državno posojilo v višini 1 milijarde šilingov, drugo milijardo hoče pridobiti z nakaznicami državne blagajne, preostalo poldruga milijardo pa z inozemskimi posojili.

Francija se upira izkoriščanju s strani EGS

Francija je v Evropski gospodarski skupnosti država, katere gospodarski ustroj najmanj odgovarja pogojem skupnega trga. To velja za industrijo enako, kakor za kmetijstvo. Zaradi tega napetosti med njo in EGS, zlasti pa med njo ter Zahodno Nemčijo in Italijo neprestano naraščajo. Obseg teh napetosti so med drugim pokazale tudi nedavne demonstracije

Ob podvojitvi primanjkljaja v letošnjem proračunu nastane upravičeno vprašanje, v koliko je državni proračun za prihodnje leto še stvaren. V podrobnem vsebuje redni proračun primanjkljaj v višini 3390 milijonov šilingov, izredni ga vsebuje 3857 milijonov šilingov, eventualni pa 2389 milijonov šilingov, skupno torej okroglo 9,7 milijarde šilingov. Gospodarski položaj v državi se je medtem poslabšal, obveznosti države pa povečale. Tako je že sedaj gotovo, da bo tudi prihodnje leto primanjkljaj večji, kakor je predviden.

francoskih kmetov in sindikatov, ki so se uprli izkoriščanju na trgu s svojimi pridelki in izdelki s strani Zahodne Nemčije. Te demonstracije so sprožile v Franciji celo vladno krizo, iz katere se je degaullistična vlada komaj rešila.

Očitno pod vtisom teh demonstracij je degaullistična vlada napovedala trše korake v EGS. Eden njenih predstavnikov je sporočil, da bo Francija podzela ukrepe, da zaščiti svojo industrijo, če ne bo EGS pričela razvijati tudi svoje politične aspekte. Zaenkrat EGS ni nič drugega — je dejal — kot cona prostega trgovanja, v kateri se podjetja borijo za svoj obstoj in kjer premagani obležijo mrtvi v areni. Zato vlada ne bo oklevala, marveč bo zaščitila francosko industrijo, dokler ne bo prišlo do ustreznih skupne politike v Evropski gospodarski skupnosti. Medtem pa hoče s pospešenimi ukrepi modernizirati svojo industrijo. Kakor je bilo s tem v zvezi poudarjeno, se s temi načeli strinja tudi francoski predsednik de Gaulle.

Trenja v Evropski gospodarski skupnosti so nedvomno posledica gospodarskega zastoja v Zahodni Evropi. Zahodna Nemčija kot gospodarsko najmočnejša članica hoče krizo v svoji industriji rešiti s tem, da čedalje bolj konkurira svojim članicam. To krizo najbolj očitno kaže porast števil brezposelnih v Zahodni Nemčiji, ki je tekom enega leta naraslo za 215.000 na 361.000 v letošnjem oktobru.

Nafta poživlja promet tržaške luke

Tržaški pomorski promet je letos v času od januarja do avgusta narasel za 655.408 ton na 4.953.500 ton. Od tega je odpadlo na prevoz nafte 550.650 ton, na katerih je bil naftovod Trst—Ingolstadt udeležen z okroglo 500.000 tonami.

Nafta ali rudninsko olje zavzema v prometu tržaškega pristanišča prvo mesto. V prvih osmih mesecih tekočega leta je bilo v pristanišče pripeljanih 2.775.400 ton nafte, odpeljanih pa je bilo 2.227.800 ton. Na drugem mestu so bile rude, kamenine in drugi zemeljski proizvodi s 501.630 tonami. Njihova količina je bila letos znatno nižja kot lani, ko so v tržaškem pristanišču izkrcali 814.600 ton rud, kamenin in drugih zemeljskih izdelkov. Manj kot lani je bilo letos izkrcanih tudi trdih goriv in premoga ter žita. Najbolj

očitno je bilo nazadovanje pri žitu, ki ga je prišlo letos v tržaško pristanišče 86.043 ton, kar je za polovico manj kot lani.

Avstrijski promet skozi tržaško pristanišče, ki je lani še znašal 453.000 ton, je letos zdrknil na 397.500 ton. Nazadoval pa je tudi promet Češkoslovaške, medtem ko je promet ostalih držav, zlasti Madžarske vidno narasel. Največ blaga je iz tržaškega pristanišča letos šlo v Italijo, lani pa je na prvem mestu stala še Avstrija.

Tudi prihodnje leto brez viz v Jugoslavijo

Kakor znano, je Jugoslavija v okviru »mednarodnega turističnega leta« letos odpravila vize za potovanje v Jugoslavijo. Pred kratkim pa je sporočila, da tudi v letu 1968 od potnikov ne bo zahtevala viz za vstop na njeno ozemlje.

Odprava viz je letos močno pospešila jugoslovanski turizem. Devizni priliv iz inozemskega turizma se je letos povečal za 28 odstotkov in dosegel vrednost 720 milijonov dolarjev ali 4,68 milijarde šil.

Koncem oktobra je bil v Beogradu sklenjen sporazum o izdelavi turističnega projekta za južni Jadran. Sporazum sta sklenili Jugoslavija in organizacija programa Združenih narodov za razvoj. Po tem sporazumu bo k financiranju turističnega projekta južnega Jadrana Jugoslavija prispevala 1,87 milijona dolarjev, medtem ko bodo Združeni narodi iz svojega socialnega sklada prispevali 1,11 milijona dolarjev.

POŠIROKEM SVETU

KAIRO. — Medtem ko v arabskih deželah z razočaranjem in nejevoljo komentirajo neuspeh, ki ga je doživela OZN v svojih prizadevanjih za rešitev krize na Srednjem vzhodu, se vodja opazovalcev OZN na Srednjem vzhodu general Odd Bull trudi, da bi čim bolj omejil možnosti za nadaljnje spopade med Izraelom in arabskimi deželami. V ta okvir spada tudi predlog glavnega tajnika OZN U Tanta, ki se je zavzel za to, da bi živelno opazovalcev svetovne organizacije od sedanjih 50 povečali na 90.

VATIKAN. — Papež Pavel VI. se je minulo soboto po daljših pripravah podvrzel operaciji, ki je dobro uspeła. Skupina zdravnikov poudarja, da je stanje pacienta zadovoljivo.

STOCKHOLM. — Po sporazumu, ki sta ga sklenili Švedska in Bolgarija, bo 25 bolgarskih zdravnikov začelo delati v švedskih bolnišnicah in drugih zdravstvenih ustanovah, kjer bodo ostali eno do tri leta. Podoben sporazum je Švedska sklenila tudi s Češkoslovaško.

NEW YORK. — Ameriška letalska družba »Jet Commander« je Izraelu predala tovarno za proizvodnjo sodabnih reakcijskih letal. V Izraelu bodo v tej tovarni izdelovali reakcijska polniška letala, ki pa jih bodo uporabljali lahko tudi v večje nemene.

TOKIO. — Japonski centralni svet za pomoč vietnamskemu ljudstvu, ki združuje 80 demokratičnih japonskih organizacij, je zveličel z novo akcijo za zbiranje pomoči borcem vietnamske osvobodilne fronte. Omenjena organizacija je že doslej poslala v Vietnam 31 milijonov jenov, pri sedanjih akcijah pa hočejo zbrati 100 milijonov jenov, da bi tako pomagali vietnamskemu ljudstvu v njegovem boju za svobodo in neodvisnost.

LONDON. — Na progi iz Hastingsa v Londonu je izstrelil vlak, pri čemer je izgubilo življenje 51 ljudi, 144 pa je bilo ranjenih. Med žrtvami je največ otrok, ki so se vračali z obiska pri starih v Londonu. Zaradi hude nesreče, do katere je najbrž prišlo zaradi poškodovanih tirnic, so morali začasno ustaviti promet na eni izmed najvažnejših prog, ki povezuje London z jugovzhodno Anglijo.

PEKING. — Na svojstven način so 58-letnica oktrobrske revolucije praznovali na Kitajskem. Na mlincu, ki so ga ob tej priložnosti pridrili v Peking, je govoril podpredsednik CK KP Kitajske Lin Piao. Med drugim je dejal, da so revolucionarni ljudje na svetu v teh 50 letih ustvarili povsem novo obdobje v svetovni zgodovini: »marksizem in leninizem se je razvil do stopnje Mao Ce Tungovega nauka«. V svojem govoru je ostro napadel sedanje vodstvo Sovjetske zveze in ga obtožil, da je »izdalo oktrobrsko revolucijo«. Na koncu je izjavil, da je zgodovina zaupala kitajskemu ljudstvu velike naloge: kitajsko ljudstvo mora »okrepiti temelj svetovne revolucije« in se do konca boriti proti imperializmu in »modernemu revizionizmu«.

DIJAKARTA. — Ameriški podpredsednik Humphrey je med svojim obiskom v Indoneziji zaprosil indonezijsko vlado, naj posreduje pri iskanju rešitev za končanje vietnamske vojne. Predstavniki indonezijske vlade je zagotovili, da bo Indonezija ameriško ponudbo sprejela pod pogojem, da se z njenim posredovanjem strinjata obe strani.

SANA. — V Jemenu je bil izvršen državni udar, medtem ko je predsednik republike Abdulah Salal bival na obisku v Bagdadu. Novi predsednik jemenske vlade Moshen El Aini je izjavil, da se bo nova jemenska vlada ravnala po splošni arabski politiki in odnosih z Ameriko, Veliko Britanijo in Zahodno Nemčijo (katere so arabske države obdoliše, da so podpirale Izrael proti Arabcem — op. ured.), glede medarabskih odnosov pa bo Jemen upošteval politiko dobrih sosedskih odnosov z vsemi bratskimi državami.

BONN. — Spriča hitrega naraščanja kriminala v Zahodni Nemčiji je policija začela izvajati doslej najobširnejšo akcijo proti kršilecem zakonov. Na seznamu ima 75.000 imen žensk in moških, ki so izurjeni v vseh »poslih« — od drobnih krajev pa do vlomov v draguljarske delavnice in banke, pri katerih tudi brezobzirni umori niso nobena redkost. Posebno skrb povzroča pristojnim krogom dejstvo, da se kriminal zlasti širi med mladino.

RIO DE JANEIRO. — Obtožbe med latinskoameriški državami so dobile novo vsebino: ena drugi namreč očita, da za velike denarje nakupujejo v inozemstvu orožje in tako razširjajo oboroževalno tovarno tudi na Latinsko Ameriko. Po uradni zahtevi ekvadorske vlade naj bi proti tej nevarnosti nastopila tudi Organizacija ameriških držav.

NEW YORK. — S 1. januarjem 1968 poteče mandat polovici nestalnih članov varnostnega sveta, in sicer so to Mali, Argentina, Bolgarija, Japonska in Nigerija. Na njihovo mesto je glavna skupščina OZN izvolila Pakistan, Senegal, Alžirjo, Madžarsko in Paragvaj. Ostali nestalni člani varnostnega sveta so Brazilija, Kanada, Danska, Etiopija in Indija, medtem ko imajo Amerika, Francija, Formosa, Sovjetska zveza in Velika Britanija stalne predstavnike v tej važni ustanovi svetovne organizacije.

LINZ. — Tudi ta teden so se nadaljevala pogajanja med trami v zgozneljavstrijem deželnem zboru zastopanih strankami, da bi dosegli sporazum glede volitev novega deželnega glavarja. Ob zaključku našega lista odločitev še ni padla, vendar se množijo vesti o tem, da bo s podporo obeh poslancev FPÖ znova izvoljen ÖVP-jevski kandidat Gleissner. Za tako podporo bo morala ÖVP razumljivo plačati visoko ceno ter je govora celo o tem, da bi FPÖ dobila kakšnega ministra.

ZAGREB. — Na kongresu mednarodnega odbora bivših internirancev taborišča Buchenwald-Dora, ki je zasedel v Zagrebu, so sprejeli vsto resolucijo, v katerih najostreje obsojajo neonacizem in revanšizem v Zahodni Nemčiji, kakor tudi kolonializem in razizem, ameriško intervencijo v Vietnamu ter izraelski napad na arabske dežele. Za predsednika tega odbora je bil znova izvoljen Francoz Marcel Paul, za sekretarja pa Jugoslovčan Mihovil Lalin.

KAIRO. — Združena arabska republika je ob koncu letošnjega oktobra imela 34.167.000 prebivalcev, medtem ko je Kairo sam imel 4.443.000 prebivalcev. Na podlagi teh podatkov, ki jih je objavil centralni statistični urad ZAR, spada Kairo med največja mesta sveta.

Slabi vplivi

televizije na otroka

Pred nedavnim smo na tem mestu govorili o dobrih lastnostih televizije za otroke in že takrat obljubili, da bomo ob priložnosti povedali nekaj besed tudi o tem, kako in kdaj televizija slabo vpliva na otroke.

Kakor so nekateri mnenja, da je televizor pozitiven faktor v razvijanju družinskega življenja (saj postaja vedno bolj središče, okoli katerega se zvečer zbere vsa družina), tako drugi spet menijo, da je televizor »vir vsega zla«. Vsekakor televizija res lahko postane »vir vsega zla«, če puščamo otroke, da predsedijo pred zaslonom cele večere pozno v noč. Posebno gledanje oddaj, ki so namenjene odraslim, za otroke res ni primerno.

Potrudite se in opazujte otroke. Pravljičar, ki se vam zdi čisto razumljiva, otroka razvedri in zabava, toda v tisti sapi vas bo med smehom spravil iz ravnotežja s kopico vprašanj, ki vam niti ne bi prišla na misel. Opazke predšolskega otroka odraslega človeka nemalokrat spravijo v začudenje in zadrego. Zakaj? Otroci do šestega leta starosti nima razvite sposobnosti, da bi množico drobnejših dogodkov povezal v celoto. Zanj je že majhen nepomemben dogodek poln skrivnosti. Nekaj podobnega velja tudi za gledanje filmskih predstav in televizije.

Pri pripovedovanju pravljice otrok pripovedovalca večkrat prekine in zahteva pojasnila. Odstavek, ki mu je nerazumljiv, lahko še večkrat preberemo in mu ga njemu primerno razložimo. Pri televizorju in v kino dvorani pa je drugače. Prizori se vrstijo na platnu z naglico, ki ji mladi gledalec marsikdaj ne more slediti. Odrasli se navadno nejevoljno obregnejo ob malega radovedneža, češ bodi že tibo, ali pa se ga skušajo znebiti s kaj neprikladnim odgovorom. Ker otrok prizora ni razumel, tudi nadaljnjemu dogajanju ne more slediti. Še težje je, ker predšolski otrok še ni zmožen razlikovati med fantazijo in resničnostjo. Vse, kar obstoji v njegovi glavi, je zanj ravno tako resnično kot vse tisto, kar je okoli njega. Zato vzame vse, kar vidi na platnu oziroma televizorskem zaslonu, za čisto resnico. Prizori, ob katerih odrasli le skomigne z rameni, lahko puste otroku nepopravljive posledice: strah, hude sanje, nespečnost, nervozo. Vse to pa zavira zdrav mentalni razvoj otroka.

Zaradi tega predšolski otroci ne bi smeli gledati televizije oziroma obiskovati filmskih predstav. Kolikokrat smo pričali neljubih pripetljivost v kinu, ko mali obiskovalci od strahu jokajo ali pa z dolgočasni sitnarijo in motijo druge gledalce. Njihovi stavki se pač premalo zavedajo svoje odgovornosti.

Pa še posebej o televiziji. Marsi-

Galerija Wernerja Berga

bo prihodnje leto odprta v Pliberku

Kakor smo kratko poročali že v zadnji številki našega lista, se bo tudi Pliberk pridružil tistim mestom, ki razpolagajo z lasno umetnostno galerijo. Pliberški občinski svet je namreč sklenil s mednarodno znanim koroš. slikarjem prof. Wernerjem Bergom posebno pogodbo, po kateri bo umetnik prispeval svoja dela za stalno razstavo, ki bo urejena v prostorih stare pošte.

Zamisel o ustanovitvi posebne galerije Wernerja Berga je gotovo posrečena. Na ta način bodo dela enega najbolj znanih predstavni-

kov sodobne koroške umetnosti stalno dostopna tudi javnosti tistega predela naše dežele, katerega ljudje in kraji so s svojo življenjsko pestrostjo glavno gibalno za umetniško ustvarjanje prof. Berga. Čeprav mu je zibelka tekla v daljni deželi ob Renu, je Werner Berg v svoji novi »izvoljeni domovini« ob Dravi bolj kot marsikdo drug pridravljal v dušo podjunskega človeka, katerega zunanji in notranji obraz je s svojimi oljnimi slikami, risbami in lesorezi predstavil široki mednarodni javnosti.

Mnoga značilna dela Wernerja Berga, nastala v 40 letih njegovega doseganega bivanja in ustvarjanja na Rutarjevem posestvu v Podjuni, bodo od prihodnjega leta naprej našla primerno mesto v novi pliberški galeriji, katera bo odprta meseca maja 1968. Z njo bo Pliberk nedvomno dobil ustanovo, ki bo lahko uspešno prispevala k nadaljnji kulturni obogatitvi dežele.

Kosovelovi integrali

bodo izšli kot »knjiga leta«

Kot knjigo leta in kot pomemben dogodek v slovenskem kulturnem življenju napoveduje Cankarjeva založba v Ljubljani knjižno izdajo »Integralov« Srečka Kosovele. Za objavo tako imenovanih konstruktivističnih pesmi se je založba odločila zato, da bi pomagala izpopolniti pesnikov duhovni obraz, hkrati pa hoče s to knjigo počastiti tudi njegov spomin ob štiridesetletnici smrti.

Najbolj moderna ali modernistična vrsta Kosovelove poezije do zdaj v celoti ni bila znana. Iz pesnikove zapuščine je pesmi odbral akademik prof. dr. Anton Ocvirk, najboljši poznavalec Kosovele, ki je napisal tudi obširno uvodno študijo. Inž. arh. Jože Brumen pa je prispeval ustrezno grafično opremo, tako da bo sedanja knjižna izdaja Kosovelovih »Integralov« res doživetje za vsakega ljubitelja lepe knjige.

kateri bralec se bo potolažil z misljo, da njegov otrok televizije, ki je v njegovi sobi, niti ne »povoha«. Kako klavarna tolažba! Otroku škoduje vsake hrup in nemir. Čeprav se na videz igra v kakem kotu ali ždi v svoji postelji, ga televizor in odrasli okoli njega motijo. Zato dojenček in predšolski otroci ne spadajo v prostor kjer je vključen televizor.

Ponosen obračun

Ob 50-letnici revolucije se Sovjetska zveza upravičeno ponaša s svojimi dosežki na področju prosvete in znanosti. Da omenimo le nekaj dejstev:

● V Sovjetski zvezi se uči vsak tretji prebivalec; osnovne šole obiskuje 48 milijonov otrok, v visokih šolah je 4 milijone študentov, prav toliko pa tudi v strokovnih srednjih šolah. V enem samem letu konča deset- in enajstletno osnovno šolo več kot 2,5 milijona učencev, medtem ko zaključijo študij na visokih šolah 400.000 študentov. Poleg tega delujejo za dvig strokovnega znanja še različne druge šole.

● Danes ima Sovjetska zveza več kot 6 milijonov ljudi s končano in blizu 3 milijone z nedokončano visoko šolo; ljudi z visoko in srednješolsko izobrazbo pa je 80 milijonov.

● Znanstvenih delavcev, ki so zaposleni v znanstvenih ustanovah, na visokih šolah in drugih organizacijah, šteje Sovjetska zveza več kot 700.000, kar predstavlja četrtno vseh znanstvenih kadrov na svetu. Za primerjavo: pred revolucijo je bilo v Rusiji komaj 11.600 znanstvenikov.

● V Sovjetski zvezi izhaja danes 8000 listov in 4000 revij, medtem ko doseže naklada knjig na leto 1.250.000.000 izvodov. Več kot 40 narodov in narodnosti Sovjetske zveze je po oktobrski revoluciji prvič dobilo svojo pisavo in književnost.

Takih podatkov bi lahko navajali še dolgo vrsto, vendar zadoštujejo že zgornji, saj dovolj zgovorno pričajo o velikanskem razvoju, ki ga je Sovjetska zveza v minulih desetletjih dosegla tudi na področju prosvete in znanosti.

V šoli za spretne tolmače

Dan na dan se vrstijo po svetu konference in kongresi, na katere prihajajo ljudje, ki govorijo različne jezike. Tolmači skrbijo za to, da sliši vsak udeleženec nekaj trenutkov po izgovorjenem stavku prevod v jeziku, ki ga razume.

Postati tako spretne tolmače, ki lahko prevajajo na velikih mednarodnih zborovanjih, pa seveda ni tako lahko, kakor morda na prvi pogled izgleda. Za šolanje takih strokovnjakov skrbijo posebne šole, kakršna je na primer tudi inštitut za tolmače pri Gutenbergovi univerzi v Mainz, ki je opremljen z najmodernejšimi učnimi pripomočki.

Trenutno je v tem inštitutu vpisanih 750 slušateljev, ki jih vzgajajo priznani profesorji, lektorji in drugi strokovnjaki. Pouk je zasnovan predvsem na praktičnih vajah. To omogočata zlasti dve konferenčni dvorani, ki imata 10 oz. 14 dvosedelnih kabin za tolmače. Med vajo prenašajo predavanja ali razprave iz zbornice v kabine. Slušatelji, ki poslušajo po zvočnikih ali pa imajo slušalke, morajo govorjene stavke sproti prevajati v določene jezike. Njihovi vrstniki in seveda docenti, ki sedijo za konferenčno mizo, lahko s pritiskom na gumb prisluhnejo temu ali onemu prevodu. Prostor za docenta ima še posebno opremo, tako da lahko nadzorovalec praktičnega pouka poslušja prevod iz katere koli kabine, daje sproti navodila in hkrati spremlja tu-

di izvorno besedilo. Sistem dvojnih slušalk je tak, da poslušja profesor z enim ušesom izvornik, z drugim pa tolmačev prevod.

V drugi učilnici, opremljeni za 54 slušateljev — to je »jezikovni laboratorij« — poslušajo bodoči tolmači izvorno besedilo z magnetofonskega traku, hkrati pa govorijo v mikrofon svoj prevod, ki ga snema drug magnetofonski trak. Docent, ki nadzoruje vajo, se lahko vsak trenutek po slušalkah ali po zvočniku vključi v pogovor.

Za glasoslovne vaje ima zavod poseben prostor, ki po velikosti spominja na napovedovalski studio pri radijskih postajah. Poseben magnetofon s posnetki je mogoče zavrteti hitro ali počasi, tako da so povsem razumljivi zelo naglo ali sicer nejasno izgovorjeni stavki.

V predavalnici, ki lahko sprejme do 550 ljudi, je brezžična prevajalska naprava. Slušatelji imajo radijske slušalke, ki jim omogočajo, da poslušajo predavanja v enem ali drugem izmed šestih jezikov, v katere tolmači sproti prevajajo govornikova izvajanja. V nadaljnjih štirih jezikih je mogoče poslušati predavanja v obeh kletnih učilnicah, ki sta telefonično povezani z osrednjo predavalnico. Tolmači se lahko povezujejo med seboj, se pravi, da jim ni treba prevajati iz izvornika, marveč posredujejo svojim poslušalcem prevod prevoda.

KULTURNE DROBTINE

● V galeriji afriško-azijskega inštituta na Dunaju je bila te dni odprta umetniška razstava, ki obsega slikarstvo in grafiko treh mladih umetnikov. Med udeleženci je vsekakor zanimivo prireditve je tudi Zorka Weiss iz 51. Janja v Rožu, ki trenutno živi na Dunaju.

● Najnovejša premiera v celovškem mestnem gledališču, kjer je bila večeraj uprizorjena Kleistova veseloigra »Razbiti vrč«, je bila zanimiva tudi zaradi tega, ker je poleg poklicnih igralcev nastopil vodja amaterske igralske skupine iz Brač arh. Hannes Sandler, in sicer v vlogi vaškega sodnika Adama, s katero je blestel že na Petrovi gori.

● V navzočnosti dunajskega podžupana Felixa Slavika, predsednika ljubljanskega mestnega sveta inž. Mihe Košaka ter številnih drugih častnih gostov so minula sobota v Narodnem muzeju v Ljubljani odprli razstavo pod naslovom »Dunaj — mesto dela, mesto umetnosti«. Avstrijski generalni konzul v Ljubljani dr. Riesenfeld je v zvezi s to razstavo opozoril na tesne in mnogovrstne odnose, ki so se med Slovenijo in Dunajem vedno odvijali na vseh življenjskih področjih, zlasti pa na kulturnem področju.

● 435-članski operni ansambel moskovskega Bolšoj teatra bo predvidoma meseca aprila prihodnjega leta gostoval v newyorškem Lincoln-Centre. Prav tako pa je za prihodnje leto predvideno tudi novo gostovanje moskovskega baleta, ki je Ameriko obiskal že trikrat.

● Odkar so dunajski muzeji leta 1964 s skupnim številom 1.031.350 obiskovalcev dosegli absoluten rekord, to število zdaj spet nazaduje od leta do leta. Najbolj prizadela je avstrijska Galerija, močno pa je nazadovale število obiskovalcev tudi v muzeju 20. stoletja. Edini izjemi sta državna zakladnica in grafična galerija Albertina.

Sibirija — eldorado sovjetskih znanstvenikov

Nekdaj je veljala Sibirija za deželo, kamor so pošiljali obsojence v pregnanstvo in na prisilno delo. Kot tako so jo opisovali številni ruski pisatelji, kakor na primer Dostojevski v svojem romanu »Zapiski iz mrtvega doma«; kot »dežela kaznjencev« je živela tudi v mnogih filmih.

Toda v zadnjih desetletjih je tudi ta prostrana dežela, ki s svojimi dvanaest in pol milijoni kvadratnih kilometrov površine predstavlja tretjino Azije, bistveno spremenila svojo podobo. Postala je pravi eldorado sovjetskih znanstvenikov, ki so začeli sredi skrivnostne Sibirije graditi velikanska mesta, laboratorije, inštitute in najrazličnejše raziskovalne naprave. Zastavili so si velikansko nalogo: Sibirija, največja pokrajina naše Zemlje, naj končno odpre svoja nedra in pokaže bogastva, ki jih skriva pod svojo zamrznjeno zemljo.

Največje Sovjetsko mesto znanosti v globini sibirskih gozdov je letos, ko obhajamo petdesetletnico socialistične revolucije, dopolnilno prvo desetletje. Akademgorodok, kakor imenuje to mesto znanosti, je nastalo kot satelitsko mesto Novosibirsk ter ima danes, čeprav še ni povsem dograjeno, že več kot 20 znanstveno-raziskovalnih inštitutov in 30.000 prebivalcev — znanstvenikov, njihovih pomočnikov ter članov njihovih družin.

Da si moremo vsaj v glavnih obrisih predstavljati to mesto znanosti sredi sibirskih gozdov, je treba navesti nekaj števil. »Možganski center« Sibirije je 18 kvadratnih kilometrov veliko naselje, ki je nastalo takorekoč iz nič. Razpolaga s 53.000 prostori, od katerih je več kot polovica namenjena učilnicam, laboratorijem, knjižnicam in podobnim ustanovam. 650.000 kubičnih metrov betona pa ščiti prebivalce tega mesta

pred najhujšim sovražnikom — mrazom. Ko so strokovnjaki pred desetimi leti iskali najugodnejšo lego za mesto znanosti, so namreč ugotovili, da najbolj ustrezna področja okoli Novosibirsk, kjer je temperatura »mila«, kar za sirske razmere pomeni, da pade komaj pod 40 stopinj pod ničlo.

Po desetih letih življenja sibirsko mesto znanosti seveda ne kaže več značilnih znakov Sibirije. Projektanti so pri načrtovanju in gradnji mislili na vse ter ustvarili mesto, ki nudi svojim prebivalcem prav se ugodnosti. Ni treba posebej poudarjati, da imajo na razpolago gledališče, kino, teniška igrišča, pokrita kopalnišča, klubske prostore ter vse druge naprave, ki sodijo k današnji stanovaljski kulturi.

Toda v Akademgorodku igrajo družabne prireditve in jazz več ali manj bolj podrejeno vlogo; na prvem mestu vsega dogajanja

je namreč znanost. Osnovna karakteristika Akademgorodka je, da delujejo tam z ramo ob rami znanstveniki različnih specializiranih področij. Na mejah različnih znanosti, kot je pokazalo življenje, nastajajo najzanimivejša in najučinkovitejša področja sodobne znanosti.

Povprečna starost znanstvenikov v Akademgorodku je 33 let. Na ulicah in v inštitutih je videti veliko mladih fantov in deklet, ki se ukvarjajo z najnovejšimi problemi kibernetike, biologije, ekonomike... To so magistri in doktorji znanosti, njihova dela so znana tako v Sovjetski zvezi kakor tudi v tujini; na njihova dela se sklicujejo tudi ugledni znanstveniki. Vse jih je pripeljalo v to mesto skupna misel, skupna strast — služiti znanosti.

Posamezne oddelke vodijo priznani znanstveniki. Tako na primer Mihail Lavrentijev, ki je hkrati podpredsednik sovjetske akademije znanosti in predsednik sibirskega oddelka, vodi inštitut za hidrodinamiko; ugledni matematik Sergej Soboljev je eden od organizatorjev univerze v Akademgorodku in eden od ustanoviteljev sirske matematične šole; vedno nova odkritja ogromnih podzemnih bogastev Sibirije so povezana z imenom akademika Andreja Trofimuka, ravnatelja inštituta za geologijo in geofiziko; akademičarka Pelageja Kočina vodi dela pri melioraciji plodne, toda sušne stepe; akademik Gerš Budker je ravnatelj inštituta za atomsko fiziko...

Ni mogoče naštevati vseh problemov, s katerimi se ukvarja novosibirski znanstveni center; navedemo jih le nekaj: kontroliranje termojedne reakcije in pospeševanje elementarnih delcev, nove metode pridobivanja sintetičnih materialov in namakanja zemljišč, odpornost kovin do nizke temperature in avtomatizacija proizvodnje, geološka sestava Sibirije in Daljnega vzhoda, povzročanje novih mutacij pri živalih in rastlinah... Ta center je navezal stike s številnimi podjetji, pomaga industriji, za tovarne opravlja raziskave in konstruktorska dela. Tukaj je mogoče občutiti, da postaja znanost proizvodna sila družbe. Izračunali so, da je v nekaj letih aktivnost novosibirskega znanstvenega centra gospodarski učinek njegovih storitev, ki so jih vpeljali v proizvodnjo, že trikrat presegele vse stroške, potrebne za njegovo ustanovitev in vzdrževanje.

Obisk v mestu znanosti sredi Sibirije je edinstveno doživetje. To je ugotovil tudi neki znani francoski novinar, ki se je od Akademgorodka poslovil z besedami: Nisem videl vsega, toda videl sem dovolj. Nihče ni govoril o raketah, o sputnikih in atomskih bombah, ki so verjetno na tem področju tudi doma in katerih mi ni nihče pokazal. Toda zaradi tega nisem žalosten. Ta, druga Sibirija mi bolj ugaja. Tu, kjer tekmujejo med seboj v velikosti paradižnikov, višini jezov in lepoti orhidej. Ta svet, ki je stoletja ležal pod ledom in snegom, se taja; kakor ljudje, ki to deželo naseljujejo...

POŽAR V PREMGOVNIKU ST. STEFAN:

1300 rudarjev v strahu za delovno mesto

V ponedeljek je bila Labotska dolina, z njo pa tudi koroška in avstrijska javnost zavita v žalost. Na pokopališču v St. Mareinu so ob navzočnosti več kot 5000 žalnih gostov na čelu z deželnim glavarjem Simo in vicekanclerjem dr. Bockom izročili zemlji trupla štiri rudarjev, ki jih je v sredo minulega tedna v jutranjih urah dohitela v premogovniku smrt, ko je v njem iz še ne ugotovljenih vzrokov izbruhnil požar.

Globoko žalost nad žrtvami te katastrofe, od katere peta žrtev je še vedno pogrešana, je spremljal istočasni strah, kaj bo s premogovnikom in kaj z delovnimi mesti 1300 njegovih rudarjev. V premogovniku je še vedno divjal požar in dejanska škoda, ki jo je povzročil je bila še vedno nepregledna. Sele tekom torka je rudarjem in številnim gasilskim skupinam uspelo, da so ga za silo lokalizirali.

Premogovnik v St. Stefanu v Labotski dolini je podržavljen. Spričo težav vnovčenja rjavega premoga je bilo že nekaj časa govora, da bo treba kopanje premoga v njem postopoma ukiniti in poskrbeti za nova delovna mesta rudarjev, ki bodo postali brez dela. V tem položaju negotovosti je v sredo minulega tedna začelo v rudniku gorili. Požar je zavzel takšen obseg, da že naslednji dan polovica rudarjev ni mogla na delo, škoda pa so cenili na 60 milijonov šilingov. Toda požar je nadaljeval svoje uničevalno delo naprej. Treba je bilo rešiti glavni jašek in treba je bilo preprečiti dostop zraka v premogovnik. S hudimi napori je tekom torka uspelo požar lokalizirati, vendar je škoda še nepregledna.

Negotovo je tudi, kdaj se bo kopanje premoga v glavnem delu premogovnika lahko pričelo. Zaenkrat bo mogoče premog pridobivati le v stranski jami, ki pa more dati le 400 ton premoga dnevno in to le premoga slabše kvalitete.

Že prve dni po katastrofi so se na Koroškem pričela razglabljanja in prizadevanja, kako in po kakšni poti omiliti posledice in škodo, ki je nastala. S tem vprašanjem so se bavili v vrstah obeh vladnih strank in v deželni vladi, bavili pa so se tudi po občinah Labotske doline in v upravi premogovnika. Pri tem je bila stavljen vrsta predlogov, s katerimi se je na torkovi seji bavil ministrski svet. Vsi predlogi in dobra volja pa ne morejo mimo dejstva, da obseg škode še ni ugo-

toljven in da bodo prizadevanja za obnovo rudnika povezana z ogromnimi izdatki, ki utegnejo sicer začasni položaj rudarjev ublažiti — kar je tudi neobhodno potrebno, ki pa obstoja premogovnika pod nobenim pogojem ne morejo zagotoviti. Edini izhod je zagotovitev novih delovnih mest za rudarje, kar pa bo sedaj toliko težje, ker je zvezna vlada v tem pogledu že vsa leta Koroško zapostavljala in ker je pristala celo na to, da je rafinerija pri Pliberku padla v vodo in da jo bo dobila okolica Graza.

Občinski svet Sele:

Ceste in hudourniki v ospredju zanimanja

V soboto se je občinski svet občine Sele prvič sestel v novem uradnem poslopju. Ob tej priložnosti se je uvodoma v sejo zahvalil koroški deželni vladi za širokogrudno pomoč, da je občina končno dobila ustrezne uradne prostore.

Osrednji vprašanji te seje sta bili na eni strani ureditev in vzdrževanje občinskih cest na drugi pa ureditev hudournikov. Tako je zadruga za gradnjo ceste v Srednji Kot prosila občino, da bi vzela to 4,5 km dolgo cesto v svojo oskrbo. Prošnje občinski svet zaenkrat ni mogel upoštevati, ker je občina še obremenjena z gradnjo ceste čez Šajdo in ker je v občini še nekaj naselij in posestev, do katerih z motornim vozilom ni mogoče priti. Ker je treba tem najprej pomagati, se je občinski svet pridružil predlogu župana, šolskega upravitelja Velika, da bi občina prevzela jamstvo za najetje agrarnega investicijskega kredita s strani zadru-

ge, s katerim bi uredili najbolj potrebni del ceste v Srednji Kot. Istočasno je za to cesto zagotovila podporo v višini 5000 šilingov za nakup orodja za pluzenje snega na tej cesti.

Na tej seji je župan Velik načel tudi vprašanje potrebnih ureditev hudournikov v občini. Po daljši razpravi je bilo sklenjeno, da bo občina na pristojnih mestih prosila za ureditev listih hudournikov, ki so najbolj nevarni. V nadaljnjem je prišel občinski svet do zaključka, da ne more sklepati o želji nekaterih občanov, da bi bila občinska pisarna tudi v nedeljah odprta. Upoštevanje te želje je stvar občinskih uslužbencev. Zaključno je občinski svet rešil nekaj neposrednih vprašanj, med drugim oddajo stanovanja v starem občinskem poslopju Mariji Olip in privoljenje, da sme Miha Malle v Zgornjem Kotu svoje gospodinjstvo priključiti na šolski vodovod.

ODPRTO PISMO:

Prosim za pojasnilo

Pred kratkim sem pri oddelku za slovenske oddaje koroškega studia avstrijskega radia v Celovcu naročil slovensko voščilo s ploščo. Ko sem nekaj dni navrh hotel svoje naročilo plačati, so me iz oddelka za slovenske oddaje prijazno vnapotili v računovodstvo, ki ima svoje prostore nadstropje nižje. Denar sem moral plačati pri znanke iz študijskih let. Zato sem jo razumljivo nagovoril v slovenščini, nakar me je zavrnila z besedami: »Hier mußt Du deutsch reden, slowenisch kammst Du oben«.

Da sem bil nad takim odgovorom ogorčen in da sem še, se razume samo po sebi. V katerikoli urad sem v zadnjih 20 letih prišel, takega odgovora od rojaka ali rojakinje nisem dobil. Najmanj pa sem ga pričakoval pri radu v Celovcu, ki ima oddaje tudi v slovenskem jeziku, ki ga koroški Slovenci sovzdružujejo in iz katerega oddaj vedno spet slišimo, da se prizadeva za prijateljstvo in sožitje med obema deželnima narodoma.

Zato želim pojasniti na vprašanje: Ali uprava koroškega studia avstrijskega radia svojim uslužbencem v službenem času prepoveduje občevarje s Slovenci in med Slovenci v slovenskem jeziku? Teško si namreč predstavljam, da bi me uslužbenka iz zavedne slovenske družine, ki je bila zaradi tega celo izseljena, sama od sebe zavrnila na podoben način, kakršnega se je posluževal nacizem, da bi na Koroškem zabrisal poslednjo slovensko sled.

Andrej Mohar

Deželna vlada odobrila deželni proračun 1968

Na svoji seji v torek je koroška deželna vlada odobrila osnutek deželnega proračuna za leto 1968 in sklenila, da ga predloži deželnemu zboru. V svojem osnutku je deželni proračun razdeljen na redni in izredni proračun ter na eventualni program v višini 29.300.000 šilingov. Redni proračun je z 1.351.776.500 šilingov dohodkov in izdatkov izravnana ter za 7,8 odstotka višji od proračuna za tekoče leto. V izrednem proračunu so dohodki navedeni s 45.774.000 šilingi, izdatki pa s 118.151.300 šilingov. Primanjkljaj v izrednem proračunu

v višini 72.377.300 šilingov hoče deželna vlada pokriti s posojili.

Ko je deželni finančni referent deželni svetnik Suchanek kolegiju deželne vlade poročal o prihodnjem proračunu, je poudaril, da sta osnutka proračuna za leto 1966 in za leto 1967 stala pod vplivom vremenskih katastrof, sedanji osnutek pa se nahaja v odvisnosti zmanjšanih dohodkov, ker so bili nekateri davki znižani. Posebej pa sta vplivala na njegovo pripravo naraščajoči zastoj in upadanje gospodarske rasti v Avstriji. Tako omejen daje glavni poudarek namenskimi izdatki. Na nje odpade dobrih 60 odstotkov proračuna, pri čemer bodo prihodnje leto izdatki za šolstvo vidno narasli.

Proračun kaže tudi hotenje deželne vlade, da zboljša stanje deželnih cest. Za nje je v proračunu predvidenih 170 milijonov šilingov, to je za 27 milijonov šilingov več kot letos. Dežela hoče tudi naprej pospeševati pripravo novih delovnih mest v deželi. V ta namen ima predvidene 4 milijone šilingov kot svoj prispevek k obrestim na posojila za ustanovitev novih podjetij. Proračun vsebuje tudi znesek, ki ga bo morala Koroška vplačati v družbo za gradnjo avtoceste skozi Visoke Ture.

TEČAJ O ELEKTRIČNEM VARJENJU

V kmetijsko tehničnem izobraževališču v Celovcu, Morogasse bo v času od 4. do 8. decembra 1967 za kmetovalce tečaj o električnem varjenju. Namen tečaja je, da posreduje praktičnim kmetovalcem osnovne pojme o električnem varjenju.

Udeležba na tečaju je vezana na prispevek 200 šilingov, dodatno dnevno 25 šilingov za prenočevanje in prehrano v internatu izobraževališča.

Tečaj se bo pričel 4. decembra ob osmih zjutraj. Vsak udeleženec naj prinese seboj: delovno obleko, spalno obleko, brisačo in pribor za umivanje. Prijave k udeležbi je treba poslati na naslov: Landtechnische Ausbildungsanstalt, Morogasse 33, 9020 Klagenfurt.

PLEMENSKI SEJEM V LIENZU

Rejska zveza pincgavskega goveda za Koroško in Vzhodno Tirolsko priredi v torek 14. novembra 1967 s pričetkom ob 9.30 uri v Lienzu na Vzhodnem Tirolskem plemenski sejem. Na sejem bo prignanih okoli 150 brejih krav in telic, krav s teletom in mladih telic. Vse živali bodo izvirale iz hlevov, ki so prosti tibe in banga, vse živali so poleg tega cepljene proti slinavki in parkoljevki in pregledane na zdravje vimena.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Blaž Singer; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasamelargasse 10, tel. 56-24. — Tiska Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Baravljca. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: 2021 Klagenfurt - Celovec, Postfach 124.

Slovenska prosvetna zveza

V a b i l o

Na povabilo Slovenske prosvetne zveze bo

SLOVENSKI OKTET

s koncerti nastopil

• v soboto 18. novembra 1967 ob 20.00 uri v Kulturnem domu na Brnci

• v nedeljo 19. novembra ob 11.30 uri v kino dvorani v Železni Kapli ob osmih zvečer v dvorani pri Schwarzlu v Pliberku

TO IN ONO

OD ŠMOHORA DO LABOTA

BELJAK. — Državno priznana šola za bolniške strežnike v Beljaku hoče s 1. februarjem prihodnjega leta pričeti s triletno šolo za diplomirane bolniške sestre in strežnike. Prijave za obisk te šole prejema uprava do 15. decembra. Prijave je treba poslati na naslov šole v Beljaku, Nikoleigasse 43.

GOZDANJE. — V ponedeljek sta z avtomobili na cestnem ovinku v Crešnjah trčila Jurij Teppan in 28 letna gospodinja Johana Worseg, v katere avtomobilu sta bili tudi njeni 7 in 8 let stari hčerki. Vse tri so utrpeli težje poškodbe, Teppan, ki baje ni vozil pravilno, pa je utrpel le lažje poškodbe.

SLOVENJI PLAJBERK. — Zaradi nalivov je vaški potok v nedeljo preplaval in zasul slovenjeplajberško cesto na dolžini 50 metrov. Iz istih vzrokov sta bili v nedeljo zaprti tudi cesta v Kot in cesta med Selami in jezerom Frajbaške elektrarne. Tudi v območju Železne Kaple so hudourniki narasli, zlasti Obirska in Bela, ki je preplavila prostor črpalk v tovarni celuloze Rebrca. V torek pa je pri Miklavčevem plaz zasul železnokapelško cesto.

BOROVLEJE. — Po šestih letih so v KESTAG-u spet počastili stare sindikaliste. Ob navzočnosti številnih gostov je predsednik deželne organizacije sindikata kovinskih delavcev Lauritsch izročil odlikovanje za šestdesetletno članstvo Janezu Boutzu, Rudolfu Mostetschnigu, Karlu Nagelu, Jožefu Unterwengerju in Janezu Weinsacku. Za 40 letno članstvo pa sta odklikovanje prejela Janez Weratschnig in Alojz Wennig. Borovlejska podružnica sindikata kovinskih delavcev bo prihodnje leto praznovala svojo sedemdesetletnico.

CELOVEC. — Delavska zbornica zglede na skrbi za šolanje otrok svojih članov. Lani je odobrila 324 prošenj in podelila 440.000 šilingov štipendij. Letos je doslej odobrila že 125 prošenj, jutri bo razpravljala o nadaljnjih 180 prošnjah, do konca leta pa pričakuje še 150 novih prošenj.

GALICIJA. — Občina je pred kratkim počastila svoje osemdesetletnike ali bolje povedano svoje osemdesetletnice. To pa so bile Marija Božič, Terezija Lužnik, in Barbara Raspotnik, vse iz Apač ter Marija Ražun iz Bele in Terezija Zmave iz Klanč. Iz rok župana so prejele košare z lepimi darili.

ŠKOCIJAN. — Organizacija krvodajalstva v okraju Velikovec slovi po vsej deželi. Sedaj je stara 15 let in je ob tej priložnosti koncem tedna v Škocijanu pridobila svojega 9000. krvodajalca v osebi Edvarda Katschniga. 8999. krvodajalec je bil Miha Slugovec iz Lancove, 9001. pa Vili Sorger iz Sela.

RUDA. — Zaradi kratkega stika je v torek izbruhnil požar na gospodarskem poslopju kmeta Franca Schoberja, ki je pogorelo do tal. Ker so zgoreli nekateri stroji in vsi spravljene pridelki, cenijo škodo na 600.000 šilingov. Požarnim brambam iz Rude, Velikoveca in Labota je uspelo, da so rešile gospodarsko poslopje.

Šentjakobčani spet vabijo na „Miklovo Zala“

Šentjakobsko prosvetno društvo „Rož“ bo čez 10 dni spet uprizorilo znano igro „Miklova Zala“. S tem v zvezi smo prejeli od Simona Döbernika sestavek, iz katerega povzemamo:

Proti koncu srednjega veka se je položaj slovenskega kmečkega stanu na Koroškem tako poslabšal, da je povzročil velike socialne boje — kmečke upore. Leta 1478 so kmetje iz Ziljske doline v svojo obrambo pred izkoriščevalci — graščaki in pred krvoločnimi Turki organizirali „Kmečki punt“ ali Kmečko zvezo, ki se je naglo razširila po vsej Koroški. Ko je bilo kmečko gibanje v največjem razmahu, so za naše prednike nastopili dnevi groze in stiske. 26. julija tistega leta je okoli 30.000 urnih turških konjenikov čez Predil vdrla v Kanalsko dolino, od koder so se razpršili po vsej Koroški. Mesec dni so ropali in požigali po naših krajih. Z ogromnim plenom in okoli 10.000 ujetimi domačini so zapustili Ziljo in Rož. Med njimi je bila tudi Mi-

klova Zala, junakinja povesti in igre z istim naslovom. S temi ujetniki so se skozi Podjuno in mimo Slovenjega Gradca pomikali nazaj v Turčijo.

Spomin na Miklovo Zala je ostal v srcih slovenskega koroškega ljud-

zasledovanjih le srečno prišla ob Dravi do svojega doma in moža, ki se je hotel pravkar spet oženiti.

V Veliki vasi pri Št. Jakobu v Rožu pa so stari ljudje vedeli pripovedovati zgodbo o neki drugi ugrabljeni ženi, ki se je vrnila iz turškega ujetništva prav takrat, ko je njen mož z drugo nevesto obhajal ženitovanje. Mož in svahter so se žene najprej ustrašili, potem pa razveselili. Žena je zasedla staro mesto, „nevesta“ pa se je morala umakniti.

Po nasvetu Šimna Janežiča, domačina iz Leš pri Št. Jakobu v Rožu, je prof. dr. Jakob Skeet uporabil vsebino teh dveh pripovedk kot osnovo za odlično slovensko ljudsko povest iz turških časov, ki prevzema našim ljudem dušo in srce vse v današnje dni. Povest je bila prvič objavljena 1884 in je do danes doživela več ponatisov. Bila je tudi dramatisirana. Med drugimi jo je dramatisiral naš koroški rojak Jaka Špicar, katerega igro Šentjakobčani tudi igrajo.

V A B I L O

Slovensko prosvetno društvo „Rož“ uprizori igro

Miklova Zala

v nedeljo 12. novembra 1967 ob pol treh popoldne v farni dvorani v Št. Jakobu v Rožu.

stva neizbrisen. O njeni usodi je spleto dve pretresljivi pripovedki:

Po zmagi pri Št. Jakobu v Rožu so Turki odpeljali s seboj mnogo ljudi, med njimi tudi lepo mlado ženo kmeta Serajnika. V turški sužnosti je Zala prebila sedem let. Po nasvetih neke stare turkinje je po mnogih naporih in stalnih turških

Pet bratov Li

(KITAJSKA PRAVLJICA)

Na bregu rumenih voda Jang-tse-kianga je nekoč živel mati s petimi sinovi. Imenovali so se: Li Prvi, Li Drugi, Li Tretji, Li Četrthi in Li Peti. Bratje so si bili tako podobni med seboj, da jih lastna mati ni razlikovala. Vendar pa so si bili zelo različni po sposobnostih: Li Prvi je lahko spil celo morje in ga je kot vodomet spet vrnil morskim globinam. Li Drugi je lahko segel z roko v ogenj, pa se ni spekel. Li Tretji je stegnil noge in prišel čim dalj v najkrajšem času. Li Četrthi je bil trd kot jeklo in najmlajši, Li Peti je razumel govorico gozdnih živali tako dobro kot svoj materin jezik — kitajščino.

Bratje so živeli v slogi in prijateljstvu. Li Prvi je lovil ribe, Li Drugi je premetaval ogenj v peči, Li Tretji in Li Četrthi sta obdelovala polje, Li Peti pa je pasel ovce in gosi. Nekega dne je prišel kitajski mandarin na lov k rečni obali. Ob robu gozda je zagledal dečka, ki je pasel ovce in gosi. To je bil Li Peti in ob njem je mirno spala srna. Mandarin je napel lok in pomeril v spečo žival. Ko je Li Peti to videl, je zakričal. Srna se je prebudila in bliskoma planila v gozd. Tedaj je stopil iz goščave jelen in Li Peti mu je zaklical v njegovem jeziku: — Reši se! Beži! in jelen je izginil. Nato so se prikazali zajčki iz grmovja in Li jih je posvaril v njihovem jeziku in zajčki so zbežali urno, kar so le mogli.

V trenutku so zvedele vse živali v gozdu, da se morajo skriti pred hudobnim možem z lokom in puščicami.

Ves zaripel od jeze je stal mandarin na prazni jasi. Li Peti pa je bil srečen, ker je rešil gozdne prijatelje pred smrtjo.

Mandarin-lovec je kmalu izvedel, komu se mora zahvaliti za svojo lovsko smolo in je ukazal svojim služabnikom, naj ujamejo dečka, ki se je znal pogovarjati z vsako živaljo v njenem jeziku. Uklenili so Lija Petega, ga odvlekli v mesto in vrgli v kletko lačnemu tigru. Mandarin je bil prepričan, da bo tigr raztrgal in požrl fantiča, ki mu je preprečil bogat lov. — Toda Li Peti je nagovoril tigra v njegovem jeziku in divja zverina je koj skrila kremplje, se pustila čehljati za ušesi in jela presti kot prijazna mačka.

Ko je mandarin to videl, se je še bolj razjezil in je ukazal, naj dečka obglavijo.

Tedaj se je Li Četrthi splazil v ječo, v kateri je njegov bratec čakal na smrt. Li Četrthi, ki je bil trši od jekla, je zamenjal svojega brata in tega nihče ni opazil, kajti bratje so si bili med seboj nadvse podobni.

Naslednje jutro so Lija Četrtega peljali na morišče. Krvnik je dvignil ostri meč, da bi ga obglavil, a meč je razpadel na drobne kosce ob jeklenem mladeničevem vratu.

Brezsrčni mandarin je besnel in ukazal, naj obsojenca pahnejo z visoke skale v smrt.

Ponoči pa se je v ječo splazil Li Tretji in zamenjal Lija Četrtega. Li Tretji je imel najdaljše noge tega sveta, če je hotel.

Nihče ni opazil, da sta se brata zamenjala.

V jutranjem mraku so odvedli Lija Tretjega na visoke pečine. Še nikoli se ni zgodilo, da bi ostal živ, kogar so pahnili v neznansko globino.

Ko pa so krvniki sunili Lija Tretjega, je povsem mirno iztegnil svoje dolge noge, ki so rasle, rasle, se daljšale in daljšale. Njegova glava je bila še zgoraj, njegova stopala pa so že dosegla trdna tla na dnu prepada.

Mandarin se je penil od besa. Vrnil se je v palačo in ukazal, naj Lija živega sežgo. Pod velikimi okni mandarinove palače so naložili grmado.

Ljudje so se zbrali od vseh strani, da bi videli, kako bodo četrthi poskušali ugonobiti mladega pastirja.

V poslednjem hipu se je Liju Drugemu, ko je prišel po slovo k bratu, posrečilo, da se je splazil v ječo. To je bil Li, ki ni mogel zgoreti. Brž je zamenjal svojega dolgonovega brata, kajti, mandarin je že ukazal, naj pripeljejo jeniaka.

Rablji so zgrabili Lija Drugega in ga zvlekli na grmado. Plameni so švigali proti nebu, dim je zalil nesrečnega dečka in ljudstvo je zahtelo od sočutja. Le mandarin se je zlobno zakro-

hotal, saj se je slednjič le maščeval za svojo lovsko smolo.

Ko se je dim razkadil, pa je sredi žerjavice sedel Li Drugi in se smehljajal.

Mandarin je mislil da ga bo bes zadušil.

— Ogenj se ga ne dotakne, globina ga ne ugonovbi, tigr ga ne raztrga, meč se odbije od njegovega vratu, pastirsko niče! je kričal. — Privežite mu kamen okoli pasu in vrzite ga v morje.

Presneto previdno se je Li Prvi splazil v ječo in zamenjal brata. Zjutraj so vkrkali dečka na ladjo in odveslali na morje.

Li Prvi se je potopil v šumeče valove in jel požirati morsko vodo v globokih požirkih. — Mandarin se je tresel od groze, ko je videl, kako izginja morje in se prikazuje morsko dno. Ladje so obstale v pesku, se nagnile postrani, mandarin in njegovi krvniki so zdrsnili s palube v morsko blato.

Li Prvi je odvezal kamen od pasu, stopil na breg in vrnil vodo morskim globinam.

Mandarin s svojimi krvniki je ostal na morskem dnu. Ljudstvo se je zbralo na obali in slavilo nepremagljive brate.

Moj spomin je razoran kot starčev obraz, ki govori brez besed.

A jaz sem še mlad, zato moram, moram z besedo na dan.

Moj spomin

Andrej Kokot

LAČNI VOLK

Lačen volk se je že dolgo klatil po okolici, da bi našel kaj za pod zob. Ko se je že dovolj namučil, je sklenil: „Požrem prvega, ki mi pride nasproti.“

In bogve od kod mu je naenkrat stopila na pot mlada ovčica.

— Jej, kako lepa ovčica! — je pomislil volk in sline so se mu pocedile. Zastavil je ovčki pot in ji rekel:

— Ovčica, zdaj te pojem!

Ovčica se je ustrašila.

— Ojoj, pa me ne boš pojedel kar tako?

— Kako naj te pa pojem?

— Če hočeš, da bom okusna, steci v vas po različne, po čebulo in poper. Potem me razreži na koščke, nanizaj na različne in si pripravi imenitno južino. Po mesu nasuj sesekljane čebule in popra, potem pa se loti jedače. Nič ni slajšega kakor takile različne iz mlade ovčine. Vsaj ljudje vedo to povedati.

— Prav imaš, — je rekel volk. Pognal se je naravnost v vas. Spotoma je naletel na pastirja.

— Ej, pastirji! — jih je ogovoril volk. — Dajte mi različne, čebule in popra. Pripravim si različne iz mlade ovčine.

Pastirji so pograbili gorjače in začeli mahati po volku.

— Na različne! Na čebulo! Na poper! Na mlade ovčine! Polomi si zobe na njej!

Komaj je odnesel svojo prebito kožo izpod gorjač. Vrnil se je na prejšnji kraj, ampak ovce nikjer.

— Kaj pa zdaj? — si je rekel.

Odvlekel se je, kamor so ga nesle ranjene noge. Na cesti je srečal kljuse.

— Ej, kljuse, zdaj tebe pojem! — je rekel volk.

Kljuse je odgovorilo:

— Eh, volk, kakšen bedaček si. Od kdaj te že čakam. Že tvoj oče me je hotel pojesti, pa si je premislil in rekel: „Naj te poje moj sin, če bo kdaj lačen!“ Celo žig mi je vtilnil na zadnjo kopito. Če ne verjameš, poglej!

Volk je stopil kljusi pod rep, da bi si ogledal ta očelov žig.

— Le poglej, — je rekla kobila in dvignila zadnjo nogo.

Trahl!

Kobila je brcnila volka s tako močjo po gobcu, da je letel deset korakov daleč po zraku, potem pa strmoglavil v prah in se ni več dvignil.

Lažnik in njegov pomočnik

Šla sta lažnik in njegov pomočnik. Gre lažnik skozi vas. Sreča ga graščak in ga vpraša:

„Od kod pa si, kmeti!“

On odgovori:

„Iz te in te vasi.“

„Če si iz te vasi, pa mi povej, kaj počne vaš gospod in kako mu je kaj obrodilo!“

Lažnik pa pravi:

„Našemu gospodu je zelje tako obrodilo, da so z enim listom vso hišo pokrili.“

Graščak pa:

„Kaj je to mogoče!“

„Seveda je mogoče, gospod.“

Dal mu je graščak dva centa in je šel.

Kmalu potem pride lažnikov pomočnik, spet sreča te-

ga graščaka. Pa ga vpraša tako je našemu gospodu ajda obrodila, da se je izgubil v njej, ko je šel na lov. Že tretji dan je, kar ga iščejo.“

„Od kod pa si, kmeti!“

„Od tam in od tam.“

„Če si od tam, mi pa povej, ali je res, da je vašemu gospodu zelje tako obrodilo, da so z enim listom streho pokrili!“

„Tega zelja nisem videl, srečal sem pa voz, ko so eno glavo peljali v mlin, da jez napravijo iz nje.“

Gresta dalje lažnik in njegov pomočnik. Spet sreča lažnik graščaka.

„Od kod pa si, kmeti!“

„Od tam in od tam.“

„Kaj pa je kaj novega pri vašem gospodu!“

„Nič takega, gospod, samo

„Kaj pa govoriš!“

„Pri bogu, da je res!“

In spet je od graščaka dobil dva centa.

Pride lažnikov pomočnik, sreča spet istega graščaka. Tudi njega vpraša graščak:

„Od kod pa si!“

„Od tam in od tam.“

„Ali je res, da je vašemu gospodu ajda tako obrodila, da je šel na lov pa se je izgubil v njej — tri dni ga že ni!“

„Ne rečem, gospod, te ajde nisem videl, videl sem pa, kako cigani korenine te ajde krčijo za oglje.“

ROBERT MERLE 59

Včasih sem premišljal o svojem preteklem življenju. Čudno, samo moja otroška leta so se mi zdela resnična. Vsega tistega, kar se je dogajalo kasneje, sem se spominjal sicer sila natanko, toda ta spomin je bil podoben spomnu na film, ki nas pretrese. Videl sem celo sam sebe, kako sem igral in govoril v tem filmu, vendar pa nisem imel občutka, da se je vse tisto pripetilo meni.

Svojo izpoved sem moral ponoviti kot obremenilna priča na procesu v Nürnbergu. Tam sem na zatožni klopi prvič videl nekatere visoke osebnosti iz stranke, ki sem jih dotlej poznal samo po fotografijah v časopisju.

V celici v Nürnbergu sem imel več obiskov. Predvsem je bil zanimiv obisk nekega ameriškega podpolkovnika. Bil je visok in rožnato rdečega obraza s porcelanasto svetlimi očmi in z belimi lasmi. Hotel je vedeti, kaj menim o nekem članku, ki so ga napisali o meni v nekem ameriškem časopisu in mi ga je prevedel. V članku je bilo rečeno, da sem bil „rojen s stoletjem ter da sem postal pravi simbol vsega tistega, kar je pol stoletja nemške zgodovine prineslo med človeštvo nasilnega in fanatičnega...“

Dodal sem: „... in nesrečnega, Herr Oberst.“

Brž mi je segel v besedo: „Ne imenujte me Herr Oberst!“

Nekaj časa me je molče opazoval, potem pa je s poudarkom na vi vprašal:

„Kaj pa vi, ali ste bili nesrečni?“

Rekel sem:

„Da. In to precej.“

Z resnobnim glasom je rekel:

„Toda to ni opravičilo.“

„Ne potrebujem nikakega opravičila. Ubogal sem.“

Skimal je z glavo ter rekel z resnim in utrujenim obrazom:

„Kako ste mogli zaiti v vse to? Imate kakšno razlago?“

Pomisli sem in rekel:

„Izbrali so me zaradi mojega talenta za organiziranje.“

Globoko se je zazrl vame, oči je imel kakor lutka. Strel je z glavo in rekel:

„Niste razumeli mojega vprašanja.“

In takoj nato je nadaljeval:

„Ali ste še vedno tako prepričani, da je bilo potrebno uničevati Žide?“

„Ne, o tem nisem več tako prepričan.“

„Zakaj ne?“

„Ker je Himmler napravil samomor.“

Začudeno me je pogledal in povzel sem:

„Njegov samomor dokazuje, da ni bil pravi šef. In če ni bil pravi šef, mi je prav lahko lagal, ko je govoril, kako potrebno da je uničevanje Židov.“

Rekel je:

„Se pravi, da jih ne bi več uničevali, četudi bi imeli za to vse možnosti?“

A brž sem nadaljeval:

„Če bi dobil povelje, bi jih uničeval.“

Precej časa me je opazoval, njegov rožnato rdeči obraz je postal škrlaten in z zgraženjem je rekel:

„Saj bi ravnali proti svoji vesti!“

Stopil sem v pozor, pogledal naravnost predse in rekel:

„Oprostite, mislim, da ne razumete mojega stališča. Moja dolžnost ni, ukvarjati se s tistim, kar mislim. Moja dolžnost je ubogati.“

„Vendar pa ne takih strahovitih zapovedil“ je vzkliknil. „Kako le ste mogli? To je vendar pošastno... Vsi tisti otroci, ženske... Mar se ni nič zganilo v vas?“

In naveličano sem rekel:

„Naprej in naprej mi zastavljajo to vprašanje.“

„In kaj ponavadi odgovorite?“

„To je težko razložiti... Spočetka sem imel nekakšen mučen občutek. Sčasoma pa sem do kraja otopel. Mislim, da je bilo prav tako: drugače ne bi mogel opravljati svoje naloge. Razumite, na Žide sem gledal kot na pojem neke skupnosti, nikoli jih nisem gledal kot ljudi. Skoncentriral sem se na tehnično plat svoje naloge.“

In dodal sem:

„Približno tako kot pilot, ko na mesto spusti bombe.“

Z jeznim obrazom je rekel:

„Pilot nikoli ne uniči vsega naroda!“

Malce sem razmislil o teh besedah in naposled rekel:

„Pa bi ga, če bi mogel in če bi dobil takšno povelje.“

Skomignil je z rameni, ko da bi hotel pobiti to mojo domnevo, in nadaljeval:

„Torej si prav nič ne očitate?“

S krepkim glasom sem rekel:

„Ničesar si ne očitam. Iztrebljanje je morda bila zmeta. Toda jaz nisem bil listi, ki ga je sprožil.“

Stresel je z glavo:

VTISI IZ ŠTUDIJSKEGA POTOVANJA PO SLOVENIJI:

Agrokombinati motor na poti napredka kmetijstva

Tudi zadruga in gozdna gospodarstva oblikujejo podobo slovenske kmetije

Kakor je naš list pred kratkim na drugem mestu poročal, so se na povabilo Gospodarske zbornice Slovenije 20. in 21. oktobra prezidij in načelniki oddelkov koroške kmetijske zbornice mudili na študijskem potovanju po Sloveniji in na prijateljskem obisku pri svetu za kmetijstvo, živilsko industrijo in združništvo Gospodarske zbornice Slovenije. Namen tega potovanja in obiska, ki sem se ga sam udeležil, je bil proučevanje poti kmetijstva Slovenije v pogoje industrijske družbe. Zato želim s to potjo seznaniti tudi naše kmečke bralce in to tudi zaradi tega, ker komentar, ki ga je s tem v zvezi objavil dipl. ing. dr. Heinrich Kopetz v zborničnem glasilu „Der Kärntner Bauer“ ni nudil potrebnega vpogleda v sodelovanje med kombinati, zadrugami in gozdnimi gospodarstvi z zasebnim kmetom v Sloveniji.

USTROJ KMETIJSTVA V SLOVENIJI

Ustroj kmetijstva v Sloveniji upodablja 19 kmetijskih kombinatov, 76 kmetijskih zadrug s samostojno kmetijsko proizvodnjo in 195.000 kmetij, od katerih pa je le polovica v taki velikosti, da na njih družine lahko shajajo z službo zgolj od kmečkega dela. V rokah kmetov je v Sloveniji 88 odstotkov obdelovalne zemlje, medtem ko je kombinat in zadruga posejduje le 12 odstotkov.

Vse drugačno vlogo pa igrajo zadruga in kombinati na trgu s kmetijskimi pridelki. Iz njih prihaja na trg več kot polovica kmetijskih pridelkov. Odgovor na vprašanje »kako to?« je enostaven. Kmečka zemljiška posest je v Sloveniji še bolj razdrobljena kot je pri nas na Koroškem. Medtem ko meri pri nas povprečna kmetija še dobrih 10 ha površine, meri v Sloveniji le 4,3 ha. Torej je povprečna kmetija manjša od eksistenčnega minuma, vsled česar daje le malo blaga za trg. Treba je tudi upoštevati, da leži v Sloveniji več kot polovica kmetij v hribovitih svetovih. Ne smemo pa tudi prezreti, da že precejšen del slovenskih kmetov spravlja svoje blago na trg potom sodelovanja s kombinati in z zadrugami.

Ob takem ustroju kmečke posesti v Sloveniji v povojnih letih ni bilo več mogoče zagotoviti naraščajočih potreb prebivalstva po živilih. Te potrebe niso le naraščale z izboljševanjem življenjskih pogojev, marveč tudi s čedalje močnejšim odhajanjem kmečkih ljudi v druge poklice. Po drugi svetovni vojni je živela skoraj polovica ljudi od kmetijstva, danes pa jih živi le še 21 odstotkov. Zato so se okoli leta 1960 v razvoju delavskega samoupravljanja pričeli z združevanjem porajati prvi kmetijski kombinati. Ti obsegajo sedaj med 1000 in 6000 ha zemlje in imajo svojo proizvodnjo organizirano po modernih tehnoloških konceptih, pri čemer se nekateri med njimi že približujejo vrhunskim dosežkom v svetu.

KOMBINAT ŽALEC KOT ZGLEDEN PRIMER

Kombinati imajo več obratov. Vsak od njih gre strogo pot specializacije proizvodnje in teži za tem, da bi dobil v svoje roke tudi predelavo kmetijskih pridelkov ter trgovanje z njimi in s kmetijskimi potrebščinami. Istovestno ustvarjajo kombinati, pa tudi zadruga osnove za čedalje tesnejše sodelovanje ali kooperacijo s kmeti, kar omogoča, da tudi kmetje zelo naglo stopajo na pot specializacije proizvodnje in garantiranega odkupa pridelkov.

Kombinati in zadruga, pa tudi gozdna gospodarstva gredo kmetom vsestransko na roko. Računi so jasni. Kmet z njimi na določenih

področjih lahko sodeluje, jim lahko da svojo zemljo v zakup, lahko pa jo tudi proda. Sili ga h temu nihče, ker kombinati, zadruga in gozdna gospodarstva niso državne ustanove, marveč podjetja, kjer odločajo sveti delavcev, ki v njih delajo.

Oglejmo si to sodelovanje na primeru kombinata Zalec pri Celju. Kombinatu, ki dela na področju občin Zalec in Celje, se je razvil iz 27 kmetijskih zadrug in 8 državnih posestev,

ki so se tekom zadnjih 10 let združila s ciljem specializacije proizvodnje hmelja in govedoreje. S to združitvijo je prišel kombinat do 3500 hektarjev zemljišč, od katerih je skoraj polovica pod hmeljem. Sedaj ima 22 obratov, od katerih se 11 bavi s proizvodnjo, ostali pa s predelavo, trgovino in sodelovanjem s kmeti ter s skrbjo za strojno službo.

Sodelovanje ali kooperacija s kmeti je nedvomno ena najpomembnejših dejavnosti tega kombinata. Pogodbeno sodeluje z 2400 kmeti ali z 78 odstotki vseh kmetov občin Zalec in Celje. Ker ima v povprečju teh občin vsak kmet le 4 ha obdelovalne zemlje, ima kombinat poleg svojih 3500 ha na skrbi še okoli 9600 ha zemljišč svojih kooperantov. Njihove lastnike oskrbuje z gnojili, semenom, sadikami, škropili, strojnimi delom, stroji in podobnim. Oskrba kmetov s temi potrebščinami po lastni nakupni ceni je eno bistvenih določil kooperacijske pogodbe, ki istočasno zagotavlja odkup pridelkov.

PRAVA MEDSEBOJNA POMOČ

Odnos med kombinatom in sodelujočimi kmeti je vendar še mnogo tesnejši. Kmetje s kombinatom ne sodelujejo le, marveč v njegovi upravi tudi neodločajo, ker imajo svoje izvoljene zastopnike v upravnem odboru. Poleg obratnih sredstev kombinat kreditira tudi investicijske sodelujočih kmetov, kar je zlasti v hmeljarstvu velikega pomena. Tako je n. pr. letos svojim kooperantom podelil 800 milijonov dinarjev obratnih kreditov, investicijskih kreditov pa jim je podelil v skupnem obsegu 320 milijonov dinarjev.

Med kombinatom in kooperanti gre za pravo medsebojno pomoč. Ta medsebojna pomoč gre tako daleč, da imajo kombinat in sodelujoči kmetje organizirano lastno hranilniško službo in da kombinat skrbi tudi za pospeševanje njihove kmetijske proizvodnje. Od 202 agrarnih inženirjev in kmetijskih tehnikov jih 42 dela v pospeševanju proizvodnje kooperantov, pri koroški kmetijski zbornici pa jih za 30.000 kmetov dela le nekaj nad 50.

S tako koncentracijo kmetijskih proizvodnih sil je žalski kombinat uspel, da je lani ustvaril bruto dohodek v vrednosti 25 milijard dinarjev, na katerem so bili kooperanti udeleženi s 5 milijardami dinarjev. Od čistega dobička v višini 750 milijonov dinarjev je na kooperante odpadlo 400 milijonov dinarjev. Prav ti dve primerjavi pa najbolj kažejo velikanski pomen kombinatov in zadrug za pospeševanje kmetijstva Slovenije.

Da zaključno na kratko združim: Kombinati, pa tudi zadruga in gozdna gospodarstva v pogodbenem sodelovanju s kmeti omogočajo, da ostane denar, ki ga je ustvarilo kmetijstvo, v kmetijstvu in da služi napredku kmetijstva. Ta pot pa ne omogoča le dalekosežne gospodarske preusmeritve kmetovanja zasebnih kmetov, marveč omogoča tudi njihovo načrtno mehanizacijo, poleg tega pa tudi kvalitetno ponudbo na trgu s kmetijskimi pridelki.

Blaž Singer

Povojni razvoj kmetijske proizvodnje v Avstriji

(3. nadaljevanje)

Več kot tretjina proizvodnje mleka odpade na Zgornjo Avstrijsko, prav gotovo zaradi tega, ker ima najbolj speljano rejsko organizacijo. Po področjih, ki jim pripada Koroška, proizvodnja mleka ni tako narasla, moti pa se, kdor misli, da je po teh področjih zaradi tega napredovala proizvodnja mesa. Vzrok: razmeroma ugodne cene lesa in potreba po opuščanju pridelovanja krme na strmih pobočjih. Gotovo pa je, da bo že primerjava razvoja za desetletje 1961—1970 pokazala zlasti za ta področja docela druge rezultate, kajti organizirana preusmeritev kmetovanja gre po teh področjih v smeri večanja proizvodnje mleka in mesa ter opuščanja žita in okopavin. Ta preusmeritev pa se je začela šele v prvih letih sedanjega desetletja.

M E S O

Priraja telet je narasla za 24,7 odstotka na 963.400 glav, pri čemer je po severovzhodni ravnini in hribovju padla za 25 %. Največji porast je priraja dosegla v Visokih Alpah (44 %), po koroški kotlini (35,5 %) in na vzhodnem robu Alp (31,4 %). Dobra četrtina prirejenih telet je 1964 odpadla na valoviti predalpski svet, leta 1951 je vendar na to področje odpadla še pičla tretjina. Na proizvodna področja v območju Alp je leta 1951 in 1964 odpadlo okroglo 40 odstotkov prirejenih telet.

Docela drugačno sliko dobimo pri primerjavi razvoja proizvodnje klavnih goved. Njihovo število se je med 1951 in 1964 povečalo za 37,4 odstotka na okroglo 455.000 glav, pri čemer je to število v alpskih področjih naraslo le za okroglo 20 odstotkov na 167.000 glav, medtem ko je v valovitem predalpskem svetu naraslo za 57 odstotkov na 110.000 glav. Vzrok: vso to obdobje so alpska področja prirajala vole, katere so potem v okolici Dunaja in zgornjeavstrijskih industrijskih revirjev kmetje dopitali. V tem pogledu pa je prišlo v zadnjih letih do velikih sprememb. Število volov je med 1962 in 1966 padlo za 37 odstotkov na 29.053, povpraševanje za vola in drugo živino za dopitanje pa je skoraj docela popustilo. Kmetje v alpskih področjih v čedalje večji meri sami pitajo bikce in telce. Delež teh področij na proizvodnji klavnih goved se že bliža polovici avstrijske proizvodnje.

Težje je oceniti porast števila prašičev, ker to število neprestano niha. Zgolj statistično je vendar njihovo število med letom 1951 in letom 1964 naraslo za 82 odstotkov na letno ponudbo 3,2 milijona komadov. Od tega je na alpska področja odpadla ena četrtina, leta 1951 pa še ena tretjina. Ena tretjina proizvodnje je leta 1964 odpadla na severovzhodno in jugovzhodno ravnino in hribovje, nadaljna tretjina pa na valoviti predalpski svet, kjer se je proizvodnja povečala za 115 odstotkov.

P L E M E N S K A Z I V I N A

Priraja plemenskih telic je narasla za 21,5 odstotka na 225.958 glav, pri čemer je po severovzhodni ravnini in hribovju nazadovala za 6,5 odstotka. Skoraj polovico priraje odpade na področje visokih Alp in na valoviti predalpski svet. Močno pa je priraja telic narasla v Wald- in Mühlviertlu in sicer za 43 odstotkov na 30.000 glav.

K O K O Š I

Rekorden porast v živalski proizvodnji je bil zabeležen pri proizvodnji jaje in mesa perutnine. Pri jajcih je proizvodnja narasla za 191 odstotkov na 1636 milijonov komadov, pri mesu pa je narasla za 366 odstotkov na 33.500 ton. Porast je šel predvsem v prid vzhodnim področjem in valovitemu alpskemu svetu, ki dajejo eno tretjino avstrijske proizvodnje. Pomembna pa je proizvodnja jajc in mesa perutnine postala tudi na vzhodnem robu Alp, ki je 1964 postavil na trg že 147 milijonov jajc in 3633 ton mesa perutnine.

(Dalje v prihodnjih »Obvestilih«)

In v dvorano je pričela prihajati dolga vrsta prič. Bil sem začuden, da so jih Poljaki toliko našli in da so se toliko potrudili — verjetno z velikimi stroški — poiskati jih na vseh straneh Evrope: prisotnost teh prič je bila docela nepotrebna, kajti zanikal nisem niti enega dejstva. Po mojem je bila to navadna izguba časa in denarja in ob tej akciji se mi je vsilila misel, da se med Slovani nikoli ne bo porodila rasa poveljnikov.

Nekatere priče so tvezile take neumnosti, da me je nekajkrat vrglo iz ravnotežja. Ena izmed njih je na primer trdila, da me je videla, kako sem pretepal nekega kapa. Sodišču sem poskušal razložiti, da čeludi bi bil pošast, kakor so me hotele predstaviti te priče, ne bi nikoli storil kaj takšnega: to bi bilo v nasprotju z mojo oficirsko častjo.

Neka druga priča je trdila, da me je videla, kako sem pri streljanju jetnikov dal nekemu milostni strel. Znova sem razložil, da bi bilo kaj takega nemogoče: samo vodja esesovskega oddelka je imel dolžnost, dati milostni strel, ne pa komandant taborišča. Komandant taborišča je imel pravico, prisostvovati eksekucijam, ne pa tudi streljati. Pravila so to strogo določala.

Bilo je jasno, da sodišče niti malo ne namerava upoštevati mojih zanikanj, in da bo proti meni uporabilo predvsem tisto, kar sem priznal. V nekem trenutku je državni tožilec vzkliknil: »Ubili ste tri milijone in pol ljudi!« — Zahteval sem besedo in ga popravil: »Oprostite, ubil sem jih samo dva milijona in pol!« — Po dvorani se je razširilo godrnjanje in državni tožilec je zavpil, da bi se moral sramovati svojega cinizma. Vendar pa nisem naredil nič drugega, kot popravil napačno število!

Tako se je končala večina mojih pogovorov z državnim tožilcem. Glede moje pošiljke kamionov v Dessau, ki so pripeljali ciklon B, me je vprašal:

„Zakaj se vam je tako mudilo poslati kamione v Dessau?“

„Ko so se rezerve plina pricerle zmajevati, sem seveda moral ukreniti vse potrebno, da se je skladišče spet napolnilo.“

„Skratko,“ je rekel državni tožilec, „za vas so bile rezerve plina prav toliko pomembne kot rezerve kruha in mleka?“

Potrpežljivo sem odgovoril:

„Za to sem bil pač postavljen.“

„Tako torej,“ je z magoslavnim obrazom vzkliknil državni tožilec. „Za to ste bili postavljeni, da bi imeli čimveč mogoče plina in da bi lahko uničili čimveč ljudi!“

„Takšno je bilo povelje.“

Državni tožilec se je tedaj obrnil proti sodišču in podaril: ne samo, da sem sprejel nalogo, uničevati Žide, temveč sem se z vso svojo ambicijo prizadeval, da bi jih tudi čimveč uničil.

Po tej ugotovitvi sem spet prosil za besedo in rekel državnemu tožilcu, da njegova trditev ne drži. Nikoli nisem Himmlerju svetoval, naj poveča število Židov, ki jih je treba uničiti. Nasprotno, večkrat sem RSHA prosil, naj transportov ne pošiljajo tako pogostoma.

„Vendar pa ne morete zanikati,“ je rekel državni tožilec, „da niste pri izpolnjevanju svoje naloge pokazali posebne vnetosti in iniciativnosti.“

„Svojo vnemo in iniciativnost sem dokazoval pri izvrševanju prejetih nalog, vendar pa nikoli nisem dajal pobud za take naloge.“

„Ali ste kaj storili, da bi se otrsli svoje pošastne funkcije?“

„Prasil sem za premostitev na fronto, še preden mi je Reichsführer zaupal iztrebljanje Židov.“

(Se nadaljuje)

„Nisem mislil reči tega... Odkar ste aretirani, ste prav gotovo včasih pomislili na vse tiste milijone nesrečnežev, ki ste jih poslali v smrt, ali ne?“

„Da, včasih.“

„No, in kaj občutilite, kadar premišlujete o tem?“

„Nič posebnega ne občutim.“

Njegove modre oči so se tako zapile vame, da mi je postajalo neprijetno. Znova je stresel z glavo in rekel je s tihim glasom, s čudno mešanico pomilovanja in groze na obrazu:

„Do kraja ste razčlovečeni!“

Po teh besedah mi je obrnil hrbet in odšel. Kar oddahnil sem se, ko sem videl, da odhaja. Vsi ti obiski in takšni pogovori so me silno utrjavali in zdeli so se mi docela nepotrebni.

Po pričevanju na nürnberškem procesu so me Američani izročili Poljakom. Ker je Auschwitz na njihovem ozemlju, so si na vso moč prizadevali, da bi me dobili v svoje roke.

Moj proces se je pričel 11. marca 1947, skoraj natanko leto dni po aretaciji. Proces je bil v Varšavi, v neki veliki dvorani z golimi, belimi stenami. Pred sabo sem imel zvočnik, na ušesih pa slušalke, tako da sem sproti slišal v nemškem prevodu vse, kar je bilo rečeno o meni in poljščini.

Ko so prebrali obtožnico, sem prosil za besedo. Vstal sem, stopil v pozor in rekel:

„Samo jaz in jaz edini sem odgovoren za vse tisto, kar se je dogajalo v Auschwitzu. Moji podrejeni niso nič krivi.“

Nato sem pristavil:

„Želim popraviti samo nekatera dejstva, ki me obtožujejo osebno.“

Predsednik sodišča je rekel s suhim glasom:

„Govorili boste, ko pridejo priče.“

J E A N C O B E T :

SILVIJA

Takrat sem imel enajst let. Moj oče, po poreklu iz Severne Švice, me je zaupal tetki Eleonori. Menil je, da bi ji morda uspelo ukrotiti moj neugnani temperament.

V hiši tetke Eleonore je delalo neugnano dekletce, sedemnajstih let. Ime ji je bilo Silvijska. Teta je ravnala z njo sila strogo, prav tako kot z menoj. Nikoli je ni pustila same na ulico. Spremljala jo je v cerkev, v kinematograf, ki sicer slabo vpliva na čednostne duše, ter na ples, vire vseh skušnjav.

Počasi sem pričel opazovati, da je bilo Silvijino življenje dokaj žalostno. Sprva tega nisem opazil. Silvijska se mi je zdela srečna. Kaj naj bi si tudi sicer želela sirota, za katero se nihče ne briga? Na vsak način je morala blagoslovljati dan, ko je stopila v to spoštevano hišo, kjer delo ni bilo težavno in v kateri so jo imeli za družinskega člana in celo varovali kot najbližjo sorodnico.

Spominjam se, da je imela Silvijska lepe, črne lase in da je bila enostavno, vendar okusno oblečena. Vešče je česala svoje goste kodre, tako, da so njeni uhani, ki jih je kupovala na sejmu, pri prodajalcih pod šotori, vplivali izredno. Vedno je znala izbrati zadnje in najlepše pariške vzorce.

Da... Kadar pomislim nanjo, vselej zagledam njene dolge lase in velike uhane. Silvijska je bila vedno tako pozorno negovana, da je vzbujala vtis zelo čistega dekleta. Bila je tako redna, kakor si lahko želimo. Vse, ki so se ji približali, je ta njena vrlina presenečila.

Vedel sem, da ni bila posebno učena. Toda, če je vsaj razgovor z njo lahko vzbudil nekakšne predstave o njenem znanju, je bil njen rokopis tako slab, da se ni upala nikomur poslati najnavadnejšega pisemca. Bala se je, da se ji bodo ljudje smejali. Celó v tej stvari je bila preponosna.

Vsekakor moram povedati tudi nekaj besed o Hubertu Larryju. Verjemite, da je name napravil vtis izložbene lutke; takšen vtis so napravili njegova skrbno ohranjena obleka, tanki brki in sinje oči. Na vsak način pa se je znal okoriščati s številnimi malenkostmi, da bi se čim bolj približal Silvijini. Pripovedujem, da sem marsikaj tudi zagrešil.

Silvijska je postala vedno bolj ženska. Moški so se ustavljali in zrlji za njo. Njena mladostna lepota je pritegovala pozornost mnogih ljudi, obenem pa je vsa delovala resno. Malokdó se ji je upal približati, ali pa se je le meni tako zdelo. Mimogrede je Hubert postal zame zelo pomembna osebnost. Težave, ki so mu preprečevale, da bi se sestal s Silvijino, da bi ji povedal kakšno besedo, da bi navezal z njo prijateljstvo po starem utrjenem načinu, so ga prisilile, da me je poskušal pripraviti za svojega zaveznika.

Moje stališče je bilo neodrejeno. Ako bi hotel danes razčistiti, kaj sem takrat občutil, bi dejal, da so se v meni spopadli komaj začeta ljubezen, ljubosumje in nekakšen občutek zapostavljanja. Sodil sem, da je Silvijska samo moja. Kaj hoče ta vsiljivec, ki je, razen tega, ravnal z menoj kakor starejši brat s kakšnim smrkolinom? Takšna intimnost z njegovo strani mi nikakor ni bila všeč. Še več, včasih me je to strašno jezilo.

Silvijska, kateri je bila to prva ljubezen, je bila zadovoljna in nezadovoljna obenem. Še dalje je v

svoji viharni dekliški zanesenosti sanjala o nečem, kar bi bilo bolj romantično. To je dokaz več, da tudi dekletce brez staršev — sirota, kakršna je bila — kakor pastirica, ki so, kakor vemo, naklonjene sanjarjenju in sanjam — da tudi takšno dekletce, pravim, rado v mislih

Za dobro voljo

»No Janezek, kako gre tvojemu bratcu, ali bo kmalu zdrav?«

»Mislim, da gre na bolje. Danes ga je mama že nabila.«

*

»Jaka, zakaj se pa tebi tako nos sveti?«

»Od samega veselja, da ga ne vtikam v vsako stvar.«

*

»Ali veš najnovejšo Golobčkovina sta se baje ločila.«

»Ni mogoče! Kdo je kriv?«

»On.«

»Ja kaj pa je stonil?«

»Enkrat je prezgodaj prišel domov.«

*

»Dovolite, prišel sem, da bi uglašil vaš klavir.«

»Kako? Saj vas vendar nisem naročil!«

»Vi res ne, pač pa vaši sosedi.«

*

Žena: pomisli, Jože, danes mi je nekdo rekel gospodična.«

Mož: »Nič čudnega! Saj si nihče ne more misliti, da te je kdo za ženo vzela.«

*

»Očka, kaj je to monolog?«

»To je pogovor med tvojo mamico in menoj,« pojasni očka.

R A L P H U R B A N :

Peklenski stroj

Davčni uradnik Oller je imel pravkar odmor, ko je na njegovi pisalni mizi zabrnal telefon.

»Tu Ollerjeva žena,« je dejal neki ženski glas, »rada bi govorila s svojim možem.«

»Lahko,« je dejal uradnik, »kaj pa je, Gerda?«

»Oh, ti si! Hitro povej, Valdemar, ali pričakuješ kakšen paket, ali pa imaš kakšno skrivnost pred menoj?«

»Kaj naj imam?«

»Poslušaj, Valdemar, pravkar je bil tu neki mož boječega pogleda, s črnimi...«

»He, koliko mož pa je bilo pri tebi?«

»Eden no, kaj se neki norčuješ. Zate je oddal paket in takoj odšel. Velik je, kot bi bila knjiga in precej je težak.«

»Kdo je težak?«

»Knjiga, — ne, ne, paket, pusti me, da povem do kraja. Gre za sekunde. Pridi takoj domov. Nekaj strašnega slutim. Zdaj sem ga obesila za vrstico zunaj ob kuhinjskem oknu.«

»Povej mi Gerda, mar si bolna? Kaj si obesila?«

»Tisti strašni paket.«

»Čemu le,« je sedaj zavpil uradnik Oller, »čemu si ga obesila? Mar smrdi?«

»Ne, tik-taka...«

»Tik...«

»Da, da, tik-taka.«

»Morda je ura v paketu?«

»Kje neki, kdaj pa dobiš ure v dar?«

»Hm,« je grknil Oller, »odkar sem bil pri birni, res ne več.«

»Končaj že s tem govoričenjem in brž pridi! Brž, brž, saj moraš v telefonu slišati, kako trepetem. Prav gotovo je peklenski stroj ali atomska bomba...«

»Atomskih bomb za privatno rabo zdaj še ne izdelujejo,« je davčni uradnik Oller odvrnil že precej vznemirjen, »pridem!«

Hitro je odložil slušalko, se opravičil šefu in zdrvel v svojem avtu domov. Vsa iz sebe ga je žena že pred vhomom čakala.

»Se vedno tiktaka. Vsak čas lahko eksplodira!«

»Kar mirno, menda ne bo tako hudo,« si je Oller sam pri sebi dajal poguma. »Le kdo naj bi mi poslal v hišo peklenski stroj in čemu? Saj nimava sovražnikov.«

pričakuje kakšnega princa ali zaljubljenega roparja.

Povsem nasprotno temu pa je moja teta — ki sicer nikomur ni verjela — bila povsem prepričana, da njena, že tolikokrat dokazana strogost, zadošča, da bi odbila vse Silvijine dvorilce. Bila je daleč od tega, da bi sploh posumila, kaj se dogaja v dekletovi duši.

Hubert nas je pričel od daleč spremljati, potem je v cerkvi stopil poleg nas, tako da ga je Silvijska kljub tetini prisolnosti lahko videla. Dolgo je čakal na deklo poleg malih vrat, ki so vodila v vrt. Bil je tako pogumen, da je preoblečen v raznašalca živil nekega dne prišel v našo hišo. Nekajkrat je poskušal prek mene poslati Silvijini nežna sporočila, toda takšne usluge sem mu le nerad opravljal, tako, da me končno ni več prosil zanje.

Toda, jojme, končno se je vmešal še nevidni prst usode. Nesreča je izbruhnila proti moji volji!

Zvečer, ko smo povečerjali, je teta običajno primaknila naslonjač k ognju, in udobno sedla vanj. Poleg njenih nog je vedno ležal mali hišni pes, ki se ni zanimal za mojo prisolnost in se ves predajal toploti, ki ga je obličala iz kamina. Silvijska se je poglobljala v svoje ročno delo, jaz pa sem ponavljal svojo lekcijo. Le prasketanje ognja je molilo tišino. Kmalu je teta, zaspala, pričela dremati kakor otrok. Zatem ji je glava padla na prsi, prek katerih je pregnila volneno ruto. Trenutek kasneje je že utonila v globokem snu. Soba je napolnilo tiho smrčanje. Vse to ni trajalo dlje kot četrt ure, vendar pa sem prepričan, da je bil ta, čeravno kratek sen, posledica slabih jezer in drugih sladokušnih zahtev, katerih je bilo to staro deklo še vedno polno.

Te trenutke je Silvijska izkoriščala, da je po prstih odšla iz sobe, čeprav le za nekaj trenutkov. Deset minut pozneje se je vsa razgrela in svetlih oči vračala v sobo.

Nekega večera, ko smo vsi sedeli okrog ognja, mi je padla v glavo misel, zaradi katere se še danes kesam. Ko je Silvijska odšla, sem z vrvice privezal psu nogo k naslonjaču ter ga močno brcnil. Pes je po-

skočil in pričel lajati. Obenem je premaknil naslonjač. Moja teta se je prebudila, jezno je planila k meni in srdito vprašala:

»Kaj se dogaja? Kje je Silvijska?«

Delal sem videz nevedneža in malomarno skomignil z rameni. V tetini glavi pa je nenadoma pognala kal sumnje; naglo je stopila k vratom in kakor podivjana stekla na dvorišče. Šla je naravnost proti vrtu, k malim vratom, kjer sta se običajno sestajala Silvijska in Hubert.

Izberite tudi vi!

- Ivan Cankar: **KRIŽ NA GORI**, ljubezenska zgodba, 120 str., br. 13 šil.
- C. C. Bergius: **DŽINGISKAN**, zgodovinski roman o velikem osvajalcu, 792 str., ppl. 102 šil.
- Ernst Görlich: **DEKLICA IZ LOUISIANE**, zgodba o črnem problemu v Ameriki, 196 str., ilustr., br. 9 šil.
- Rudolf Hagelstange: **IGRAČA BOGOV**, zapiski trojanskega princa, 332 str., kart. 58 šil.
- Anton Ingolič: **GIMNAZIKA**, roman iz življenja srednješolcev, 276 str., br. 15 šil.
- György Moldova: **TEMNI ANGELO**, roman iz prevratnih dni na Madžarskem, 280 str., polusnje 71 šil.
- Daphne du Maurier: **REBEKA**, roman o nenavadnem ženskem bitju, 500 str., pl. 79 šil.
- Prežihov Voranc: **POŽGANICA**, roman iz koroških plebiscitnih bojev, 380 str., br. 19 šil.
- Alberto Moravia: **ZAKONSKA LJUBEZEN**, roman sodobnega italijanskega pisatelja, 140 str., polusnje 56 šil.
- France Magajna: **ŽALOSTNE ZGODBE** o veselih Kraševcih, zbirka ljudskega humorja, 168 str., ppl. 14 šil.
- Ignac Koprivec: **POT NE PELJE V DOLINO**, povojni roman iz Slovenskih gor, 292 str., pl. 54 šil.
- Janez Pregelj: **TOLMINCI**, zgodovinski roman o kmečkih uporih, 272 str., br. 17 šil.
- France Bevk: **KAPLAN MARTIN ČEDERMAR**, roman zvestobe materinemu jeziku, 224 str., br. 14 šil.
- Fran S. Finžgar: **ŠTUDENT NAJ BO — NA PETELINA**, dve črtici, 136 str., ilustr., kart. 16 šil.
- Thomas B. Costain: **POSLEDNJA LJUBEZEN**, roman o Napoleonu v pregnanstvu, 432 str., pl. 75 šil.
- Isaac Asimov: **GOLO SONCE**, utopičen roman, 256 str., br. 17 šil.
- Pandelis Prevelakis: **SONCE SMRTI**, roman iz življenja na Kreii, 240 str., pl. 68 šil.

Posamezne knjige lahko naročite v knjigarni

Knjigarna „Naša knjiga“ Celovec, Wulfeng.

Pripetila se je nesreča. Njuni sestanki so bili brez dvoma nedolžni in kratki — prepričan sem, da se je Hubert s svojimi ustnicami kamajda lahko dotaknil Silvijinih — vendar pa so se teti zdeli višek spotakljivosti, tembolj, ker je bila noč. Kričala je, da je deklo zlorabilo njeno zaupanje ter Silvijino surovo nagnala iz hiše.

Kam je takrat odšla? Pobitost in iskrena bolelost, ki sta prevečevala Huberta, sta bila dokaz, da ni vedel, kje se nahaja Silvijska. Vsak dan mi je prinašal pisma in me rotil, naj poiščem deklo ter ji ponudim njegovo pomoč. Pri tem mi je obljubljal, da bo izpolnil vsako mojo željo. Vendar, kam naj bi poslal vsa tista pisma? Silvijska nam sploh ni pisala. Vedno se je bala, da se ji bodo ljudje smejali zaradi grdega rokopisa. Toda teta je to imela za njeno nevhvaležnost. Podobno je menil tudi Hubert. Pričakoval je vsaj eno besedo, kakšen krik ljubezni, dokaz privrženosti. Ker ni dobil niti besede niti črke, je smatral to Silvijino ravnanje kot dejstvo, da se je njena ljubezen ohladila, kar vsekakor ni bilo točno. Pri Silvijini je tudi takrat, v to sem prepričan prevladal ponos, spoštovanje svoje osebnosti in morda sram dekleta, ki se zaveda svoje človeške vrednosti.

Utrujen od dolgega čakanja, brez vesti o Silvijini, se je Hubert končno poročil z žensko, ki je bila starejša od njega in katere ni ljubil.

Dolgo po tem usodnem dogodku sem izvedel, da je Silvijska umrla v dvainvajsetem letu. Svojo zgodbo bi lahko dramaturgiral, ako bi si izmislili romantičen konec. Vendar pa je bilo vse preprosto, enostavno. Umrla je, zdi se mi, med neko epidemijo tifusa...

Danes vem da sem s svojo otroško neodgovornostjo povzročil to nesrečo, katere zlohotne posledice nobeden ni mogel preprečiti. Silvijska ni zaslužila takšnega konca vsaj po moje ne. Vedno sem občudoval njene lepe lase, njen sladek nasmeh, včasih malce otožen, in njene uhane, katere je z okusom izbirala na sejmi, da bi svojemu obrazu dala še poetičnejši izraz.

Avstrijski dogodki

Prva mesarska razstava v Welsu

Uprava mednarodnega sejma v Welsu je sklenila, da bo v okviru prihodnjelne sejmice v času od 30. avgusta do 8. septembra priredila prvo strokovno razstavo mesarstva. Razstavo bo pripravilo zvezno združenje mesarjev. Razpis razstave je pokazal, da vlada za njo veliko zanimanje. Na mednarodnem kmetijskem sejmu v Welsu bo tudi razstava bavarskega obrtništva. Prihodnji turistični sejem v Welsu je določen za čas od 10. do 18. maja 1969.

Letošnje vino „vino stoletja“

Avstrijski vinogradniki so na letošnje letino zelo ponosni, še bolj pa bodo ponosni kletarji in trgovci z vinom. Vино, gradniki trdijo, da bo letos pridelek vina po kvaliteti drugi najboljši v zgodovini avstrijskega vinogradništva. Vinogradništvo letos ni trpelo ne zaradi zimske škode in tudi ne zaradi slane. V času cvetenja vinograde niso napadale bolezni, jesen pa je bila taka, da jo vinogradniki le redkokdaj doživijo. Sladkorna vrednost mošta po Klosterneuburški oceni se giblje med 17 in 30 stopinj, pridelek vina pa cenijo na 2,5 milijona hektolitrov.

Otto Habsburg na Koroškem nezajelen

V ponedeljek je občinski svet mesta Breže soglasno odzvel Otto Habsburgu naslov častnega občana. S tem so Breže sledile zgledu občine Žrelec, ki mu je ta naslov odvzela že pred meseci. Na svojem nedavnem obisku na Koroškem Otto Habsburg ni bil deležen nobene pozornosti. Osamljen je v krogu nekaj svojih prijateljev prisostvoval maši v Gospa Sveti, drugače pa je šlo koroško življenje mirno svojo pot.

ODK pomaga z električno energijo

Zaradi pomanjkanja vode po potokih in rekah je v Jugoslaviji minuli teden pričelo pomanjkovati električne energije. V smislu sporazuma med dravskimi elektrarnami na obeh straneh meje je v tem položaju priskočila na pomoč družba avstrijskih dravskih elektrarn. Po daljnovidu med Labotom in Dravogradom je pričela iz termoelektrarne Št. Andraž pošiljati v Jugoslavijo električno energijo, čez dan do 106 megavatov, ponoči pa po 85 megavatov. Jugoslavija je to energijo plačala po proizvodnih stroških, vsled česar je zaradi dragine električne energije iz termoelektrarn imela od tega izvoza ODK največje koristi.

To ni varčevanje v upravi

Odkar je OVP na vladi, govori o potrebi in ukrepih za varčevanje v državni upravi. Vedno spet zatrjuje, da je treba uradniški aparat skrčiti in s tem zmanjšati upravne izdatke države. S to zahtevo nastopa tudi v zvezi z državnim proračunom za prihodnje leto.

Kako pa zmanjševanje uradniškega aparata in s tem povezana praksa varčevanja v resnici izgleda, kaže že primer v finančni upravi države. Medtem ko načrt službenih mest zmanjšuje število uslužbencev pri finančnih uradih in finančnih deželnih direkcijah za 162, povečuje istočasno število uradnikov v finančnem ministrstvu za 16.

Še bolj značilen pa je primer ministrstva za deželno obrambo. Načrt zmanjšuje število službenih mest za večanje vojakov za 307, istočasno pa predvideva povečanje uradnikov v ministrstvu za 30, v upravnem aparatu vojske pa za 155. Krono vsemu pa daje število oficirjev v rangu generala. Teh predvideva načrt službenih mest „samo“ 63.

Avstrijska vojska je zgubila spet dve letali

V torek popoldne sta z vojaškega letališča Hörsching pri Linzu zleteli reaktivni vojaški letali tipa SAAB J 29, da izvedeta nekaj vaj s svojimi instrumenti. Pri teh vajah sta letali — lovska bombnika — v 150 metrov višine trčili ena ob drugo ter freščili na tla. Pilota, komandant krdela letal v Hörschingu, major Mahringer in namesnik oficirja Bachlechner — doma iz Beljaka — sta se pri tem ubila. Kakor pravijo, je do nezgode prišlo zaradi fronte slabega vremena v območju, kjer sta letali izvajali svoje vaje.

RADIO PROGRAM

AVSTRIJA

I. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.30, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Pozdrav — 5.33 Dobra jutra — 6.12 Jutrnanji ritem — 7.10 Večera zvečer v svetu — 8.10 Jutrnanja glasba — 8.45 Dobrodošli z novicami — 10.05 Magazin ob desetih — 11.00 Lepi glas — 11.30 Roman — 12.00 Opaldanski zvonovi — 13.30 Slavnj dirigenti, slavnj orkestri — 14.45 Mednarodne gospodarske vesti — 15.00 Več učenja, več znanja — 15.45 Koncertna ura — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.10 Kulturna poročila — 18.00 Mladinska redakcija — 18.30 Pregled večernega sporeda — 22.10 Sport z vsega sveta.

Sobota, 11. 11.: 6.05 Govori Fritz Schilling — 9.00 Smehljaj spada k dobremu vedenju — 13.30 Tehnični razgledi — 13.45 Iz opernega sveta — 14.30 Iz literarne delavnice — 14.30 Koncert orkestra de la Suisse Romande — 18.00 Evropa poja — 19.45 Hönbergov kalendar — 20.00 Portret — 21.00 Avstrijski samostani.

Nedelja, 12. 11.: 8.05 Ogledalo tiska — 8.15 Ti lepa umetnost — 9.10 Nedeljska satirična oddaja — 11.15 Orkestralni koncert — 13.30 Stališče — 13.45 Operni koncert — 14.30 Štirideset dni Muse Dagha, roman — 16.30 Krizem po svetu, križem skozi čas — 17.05 Znameniti znanstveniki — 18.00 Nič kot veselje z glasbo — 19.10 Majstri tričelnskega tla — 20.00 Veliki simfonični orkestri — 21.00 Vsa pota vadijo na Dunaj.

Ponedeljek, 13. 11.: 6.05 Odkrta povedana — 9.00 Za prijatelje glasbe — 16.45 Pismi in balade — 17.15 Knjiga tedna — 20.00 Evropski koncert — 21.00 Dunajska šola — 21.30 O tem lahko govorimo.

Torek, 14. 11.: 6.05 Preden odidele — 6.09 Kratko in jedrnat — 9.00 Za prijatelje glasbe — 16.45 Pismi in balade — 17.15 Pozdrav nadzornega odbora, pripovedka — 17.30 Znanje za vse — 20.00 Spectrum Austriac — 21.00 Zabavna glasba s Finske.

Sreda, 15. 11.: 6.05 Odkrta povedana — 16.45 Pismi Franca Schuberta — 17.15 Peter Huchel, nemški lirik — 17.30 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 20.00 Dantejeva smrt, opera.

Četrtek, 16. 11.: 6.05 Preden odidele — 6.09 Oddaja delavske zbornice — 16.45 Pismi Josepha Marxa — 17.15 Sodobna avstrijska literatura — 17.30 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 20.00 Simfonični koncert — 21.00 Dva krat dva je pet — 21.30 Osmrtina za časa življenja.

Petek, 17. 11.: 6.05 Ničde ne bo zmagal — 6.09 Oddaja delavske zbornice — 16.45 Balade Carla Loewa — 17.15 Ernst Scheibelreiter, sedemdesetletnik — 17.30 Mednarodna radijska univerza — 20.00 Kačji pik, slušna igra — 21.30 Pogledi in izgledi.

Regionalni program

Poročila: 5.00, 5.50, 6.30, 7.45, 10.00, 12.45, 17.00, 19.10, 20.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.45 Kmetijska oddaja — 6.25 Jutrnanja razmišljanja — 6.50 Jutrnanja talovadba — 8.10 Gospodarska oddaja — 8.20 Glasba zale — 9.00 Šolska oddaja — 10.05 Šolska oddaja — 11.30 Kmetijska oddaja — 11.45 Za avtomobiliste — 12.00 Opaldanski zvonovi — 13.10 Objave, pregled sporeda — 13.25 Opaldanski koncert — 14.15 Slovenska oddaja — 15.00 Kamorna glasba — 16.00 Pa željah — 18.15 Godba na pištala — 18.30 Odmev časa — 18.55 Lahka noč za otroke — 19.00 Sport — 19.57 Pregled sporeda — 23.10 Ogledalo poročil.

Sobota, 14. 11.: 7.55 Domači vrt — 11.00 Naša lepa domovina — 14.00 Orkestralna zabavna glasba — 15.00 Človek kot ti in jaz, roman — 15.30 Koncert po željah — 17.10 Pisana sobotna popoldne — 18.00 Vas hoby — 20.10 Satirični magazin za gospe in gospoda vsakogar — 22.10 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 12. 11.: 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega — 9.45 Dunajski zajtrk z glasbo — 10.30 Trejla roka, pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo mestnega gledališča — 13.45 Iz domačih krajev — 14.30 Koncert po željah — 16.00 Srednja postaja, slušna igra — 18.00 Ogledalo tiska — 18.30 Pogovor o umetnosti — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Senj avstrijskega kolumnista — 20.40 Iz operel in musicalov.

Ponedeljek, 13. 11.: 8.30 Štirideset dni Musa Dagha, roman — 9.30 Širni pisani svet — 11.00 Jesenski venec meladij — 14.00 Ženska oddaja — 15.30 Otroško gledališče — 17.10 Ne prelaska, ne pretežka — 18.15 Koroški visokoškolski tedni — 19.30 XY ve vse — 20.10 Ilustrirani umor, slušna igra — 21.10 Z veseljem pričelkom.

Torek, 14. 11.: 9.30 Zabavna glasba — 11.00 Glasba s starega Dunaja — 14.00 Za mladino — 15.30 Nova koroška pesem — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 17.10 Kdor sedaj nima hiše, si je ne bo več zgradil — 18.00 Pospevanje koroške visoke šole — 19.30 Hih-zvezde sveta — 20.10 Koncert dunajskih filharmonikov — 21.40 Ob 50 letnici smrti Franca Janoviča.

Sreda, 15. 11.: 9.30 Nove knjige koroških založb — 11.00 Ljudska glasba — 14.00 Posebej za vas — 15.30 Otroška ura — 17.10 Od surla do pela — 18.00 Govorimo o znanstvenih knjigah — 20.10 Brati in razumeti — 20.25 Mednarodni športni prenos — 21.15 Pol od zahoda proti vzhodu.

Četrtek, 16. 11.: 9.30 Dežela Drave — 11.00 Ljudska glasba — 14.00 Posebej za vas — 15.30 Nove melode merjanja časa — 17.10 Zabavna glasba — 18.00 Kmetijska oddaja — 18.15 Koroške pihalne godbe — 19.30 XY ve vse — 20.10 Strahovi in coprnice — 21.00 Veselo petje, veselo zvenenje.

Petek, 17. 11.: 9.30 Angleška in škotska ljudska glasba — 11.00 Nižavstrijska ljudska glasba — 14.00 Pravljičice v narečju — 15.30 Mladinska glasba — 17.10 Veselo v kanez tedna — 18.00 Umetnost in družba — 20.10 Koroška lovska ura — 21.00 Iz koroškega glasbenega življenja — 22.20 Plesna glasba.

Slovenske oddaje

Sobota, 11. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 12. 11.: 7.30 Duhovni nagovor — 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 13. 11.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda — Za ženo in družino — 18.00 Koroški pevski zbori.

Torek, 14. 11.: 14.15 Poročila, objave — Športni mozaik — Cerkev in svet.

NAJBOLJ ZANESLJIVO RASTOČA SADNA DREVESKA NUDI DOMAČA DREVESNICA

MARKO POLŽER, pd. LAZAR pri Št. Vidu v Podjuni

Ribes, četplja in marvdelj polovična cena

Sreda, 15. 11.: 14.15 Poročila, objave — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 16. 11.: 14.15 Poročila, objave — Zeleni gozd jo lovcev raj — Jezikovne napake.

Petek, 17. 11.: 14.15 Poročila, objave — Od petka do petka — Ura pesmi.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Svetujemo vam — 6.00 Napolki za turiste — 6.50 Danes za vas — 7.00 Tlesna vzgoja — 8.00 Pregled sporeda — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napolki — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.00 Priredilive dneva in pregled sporeda — 13.10 Obvestila — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Komentarij — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.00 Lahko noč, otroci — 19.10 Obvestila — 19.15 Glasbene razglednice — 22.00 Pregled sporeda za naslednji dan — 23.05 Literarni nochtuna.

Sobota, 11. 11.: 8.08 Glasbena matineja — 9.45 Iz albuma skladb za mladino — 11.15 Kar po domače — 12.10 Burleska in rapsodija — 12.40 Popevke iz studia 14 — 14.05 Od melodije do melodije — 15.45 Roza, podlistek — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Igramo beat — 18.15 Pravkar pripelo — 18.50 S knjižnega trga — 19.15 Zvoki iz Španije — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 22.10 Oddaja za naše izseljence.

Nedelja, 12. 11.: 7.30 Za kmetijske prouzvajalce — 8.05 Zgodba o nagajivi cesli, oltoška igra — 9.05 Voščila — 10.00 Še pomnite, tovariši — 10.45 Mozaik lepih melodij — 12.10 Voščila — 13.15 Iz parlitur mojstrov — 13.40 Nedeljska reportaža — 14.30 Humoreska tedna — 15.05 Nedeljsko športno popoldne — 17.05 Arije iz Puccinijevih oper — 17.30 Čortova vrtnice, radijska igra — 18.30 Bežni prividi — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.15 Serenadni večer.

Ponedeljek, 13. 11.: 8.08 Glasbena matineja — 8.55 Za mlada radovedneže — 9.45 Mladinski pevski festival 1967 — 11.15 Coctail melodij in plesnih zvokov — 12.10 Med violinisti — 12.40 Paje Pittsburiški slovenski aktel — 14.35 Voščila — 15.40 Paje mešani zbor KUD Jože Hemanko iz Maribora — 17.05 Znameniti operni pevci — 18.15 Signali — 18.35 Mladinska oddaja — 19.15 Plesni orkester RTV Ljubljana — 20.00 Simfonični koncert.

Torek, 14. 11.: 8.05 Z našimi solisti po komičnih operah — 9.40 Cicibanov svet — 11.15 V ritmu današnjih dni — 12.10 Opaldanski orkestralni spored — 12.40 Kmečki pihalni ansambli — 14.05 Pet minut za novo pesmico — 14.24 Popularna orkestralna glasba — 15.40 V tork navedanje — 17.05 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 18.15 Prleška gostujavska suita — 18.45 Svet tehnike — 19.15 Lahka glasba hrvaških avtorjev — 20.00 Od premiere do premiere: Miss Jenny Love — 21.00 Pesem godal.

Sreda, 15. 11.: 8.08 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.45 Oče Jug in mati Burja, glasbena pravljica — 11.15 Narodne in domače viže — 12.10 Iz opusa Stanka Premrla — 12.40 Iz opernega sveta — 14.35 Voščila — 15.45 Kdo je moč, podlistek — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Chopinova glasba — 18.40 Naš razgovor — 19.15 Melodija iz Španije — 20.00 Astrologi, glasbena igra.

PEČI in STEDILNIKI v največji izbiri

Podjunska trgovska družba bratje Rutar & Co.

Dobria vas - Eberndorf
A 9141 tel. (0-42-36) 281

Četrtek, 16. 11.: 8.08 Iz oper francoskih skladateljev — 9.25 Pismi narodov — 9.40 Pet minut za novo pesmico — 11.15 Jugoslavanski pevci zabavne glasbe — 12.10 Prizori iz opere Ekvinokcij — 12.40 Holandske pihalne god-

NOVICE IZ SLOVENIJE

Slovenija hoče predor skozi Jeko

Predsednik cestnega sklada Slovenije Lojze Zokolj je pred kratkim sporočil, da so dobili tehnični biroji za gradnjo cest naročilo, da izdelajo projekt za cestni predor skozi Jeko. Potrebo tega predora je utemeljil z ugotovitvijo, da pride 94 odstotkov vseh inozemskih turistov v Jugoslavijo čez slovensko-koroško mejo. Ne glede na ta predor se Slovenija in Jugoslavija slej ko prej zavzemata za dograditev evropske ceste čez Visoke Ture in skozi Ljubeljski predor. Novi mejni prehod skozi Jeko naj bo cestni promet med Koroško in Slovenijo samo izpopolnil.

S tem v zvezi je predsednik Zokolj še sporočil, da ima Jugoslavija v gradnji ali v načrtu pet avtocest. To pa so tranzitna cesta od zahodne jugoslovanske meje čez Ljubljano, Zagreb in Beograd do bolgarske in romunske meje, jadranska cesta od Trsta preko Pulja in Reke do albanske meje, avtocesta zahod-vzhod od Labota preko Maribora in Varaždina do Novega Sada, avtocesta Dunaj-Adria in avtocesta Budimpešta-Adria.

Salon pohištva v Ljubljani

Minulo soboto so na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani odprli razstavo pohištva, na kateri razstavlja svoje izdelke 87 podjetij. Salon pohištva bo odprt do prihodnje nedelje.

Jugoslovansko pohištvo ima mednarodni sloves. 40 odstotkov proizvodnje pohištva gre na inozemski trg, predvsem na tržišče s konvertibilno valuto. Jugoslavija stoji s tem pri izvozu pohištva na osmem mestu v svetu.

Esperantisti območja Alpe-Adria

Na povabilo društva esperantistov Slovenije so se 29. oktobra v Bohinju sestali esperantisti Furlanije-Juljske krajine, Koroške in Slovenije. Proučili so sedanje stanje pouka esperanto po šolah in poti povečanja tega pouka, posebej pa so se bavili z vprašanjem pomena esperanto v turizmu. Pri tem je bilo ugotovljeno, da obstaja v Jugoslaviji in Italiji možnost fakultetnega pouka esperanto in da je z novim šolskim letom tudi v Avstriji dana možnost njegovega pouka kot prostovoljnega predmeta. Zaključno so sklenili, da se bodo esperantisti dežel območja Alpe-Adria v prihodnje redno sestajali, da koordinirajo svoja prizadevanja in izmenjajo svoje izkušnje.

Srečanje planincev območja Alpe-Adria

Po srečanju v Beljaku in lani v Vidmu je prišlo 28. in 29. oktobra na povabilo Planinske zveze Slovenije do tretjega srečanja planincev Furlanije-Juljske krajine, Koroške in Slovenije v Ljubljani. Iz Avstrije sta se srečanja udeležili delegaciji Avstrijske planinske zveze in turističnega združenja »Prijatelji narave« z ministrom v pokoj Antonom Prokschom na čelu. Udeleženci srečanja so gledali film »Lepa Slovenija«, nato pa so se podali v Trento in na Vrščič. Koroška delegacija je ob tej priložnosti izročila povabilo za prihodnje srečanje v Beljaku.

be — 14.05 Izbrali smo vam — 15.40 Mali recitali — 17.05 Četrtekov simfonični koncert — 18.15 Turistična oddaja — 18.45 Jezikovni pogovori — 20.00 Četrtekov večer — 21.00 Literarni večer.

TELEVIZIJA

AVSTRIJA

Sobota, 11. 11.: 16.15 Poročila — 16.20 Listamo po slikah — 16.45 Za družino — 17.15 Za prijatelja znak — 17.40 Plesni tečaj — 18.40 Kaj vidimo novega — 19.30 Čas v sliki in vprašanje tedna — 20.15 Hačem govoriti z Mjuzomom, musical — 21.50 Športni dnevnik — 22.40 Fant, napravi svoj testament, pustolovščina.

Nedelja, 12. 11.: 16.30 Poročila — 16.33 Prihaja Pelter — 17.00 Mednarodni filmski magazin — 18.00 Pustolovičine dobrega vojaka Švejka, roman — 18.30 Nedelja v Evropi — 19.00 Čas v sliki — 19.30 Športni pregled — 20.15 Tri leta, prenos — 21.50 Koncert dunajskih filharmonikov.

Ponedeljek, 13. 11.: 18.00 Francoščina — 18.30 Nočni kurir javlja — 19.00 Londonski dnevnik — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Bullerji sa nevarni — 21.05 Poštni predal 7000 — 21.15 Od Karlove cerkve do Kolagijenske cerkve — 22.15 Lepa brezbriznica, enodejanka.

Torek, 14. 11.: 18.00 Angleščina — 18.30 Tako živijo na Švedskem — 19.00 Podoba Avstrije — 20.15 Camping — 21.45 Mestni pogovori.

Sreda, 15. 11.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Od Karlove cerkve do Kolagijenske cerkve — 11.40 Camping — 17.00 Poročila — 17.03 Pol na Luna — 17.50 Mala športna abeceda — 18.30 Kultura — 19.00 Razmišljanje se obrusuje — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Naš mož iz Havane, filmska komedija — 22.05 Heinrich Harrer poročila.

Četrtek, 16. 11.: 11.00 Šolska oddaja — 12.00 Komentar k časovnemu dogajanju — 18.00 Italijanščina — 18.30 Ljubljenci naših staršev — 19.00 Športni akledioskop — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Prenos iz ljudskega gledališča — 21.40 Prometni razgledi — 22.50 Psihologija izbire partnerja.

Petek, 17. 11.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Naš mož iz Havane — 18.00 Francoščina — 18.30 Suita za šest mladih deklet in plasnega mladeniča — 19.00 Zelani svet — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Veliki dalj, prenos iz renesančnega gledališča — 21.35 Od Petrograda do Lenjingrada.

JUGOSLAVIJA

Sobota, 11. 11.: 9.40 Šolska oddaja — 17.40 Vsako soboto — 17.55 Obzornik — 18.15 Oddaja za otroke — 19.15 V basedi in sliki — 20.00 Dnevnik — 20.40 Ljubzen, ah ljubzen — 21.40 Nekaj novega, nekaj starega — 21.55 Serijski film.

Nedelja, 12. 11.: 9.35 Poročila — 9.40 Na obisku v Slovenski Benečiji — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Ne črno, ne belo — 11.30 Film za otroke — 12.00 Nedeljska konferenca, nato športna popoldne — 19.10 Serijski film — 20.00 Dnevnik — 20.50 Zabavna glasbena oddaja — 21.50 Most na Drini.

Ponedeljek, 13. 11.: 9.40 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 15.50 Ruščina — 16.10 Angleščina — 17.00 Mali svet — 17.25 Risanca — 17.40 Kje je, kaj je — 17.55 Obzornik — 18.20 Aktualna tema — 18.40 Biseri glasbene literature — 19.00 Portret Cirila Jegliča — 19.15 Tedenski športni pregled — 20.00 Dnevnik — 20.40 Drama — 21.40 Opera scena.

Torek, 14. 11.: 18.25 Film za otroke — 18.35 Torkov večer — 18.50 Svet na zastavi — 19.30 Obzornik — 20.10 Celoveški film — 21.40 Fragmenti o Leninu.

Sreda, 15. 11.: 17.00 Poročila — 17.05 Gladalček Miško — 17.25 Poljudno znanstveni film — 17.55 Obzornik — 18.15 Združenje radovedneže — 19.00 20. Milijonov, reportaža — 20.00 Dnevnik — 20.40 Zabavna glasbena oddaja — 21.40 Dosežki kirurgije.

Četrtek, 16. 11.: 9.40 Šolska oddaja — 10.35 Nemščina — 11.00 Angleščina — 17.05 Poročila — 17.10 Tiktak — 17.25 Pijanirski studio — 17.55 Obzornik — 18.15 Po sledih napredka — 18.35 Godala v ritmu — 19.00 Dežuma ulica — 20.00 Dnevnik — 20.30 Aktualni razgovori — 21.20 Igra.

Petek, 17. 11.: 9.40 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 17.25 Poročila — 17.30 Oddaja za otroke — 17.55 Obzornik — 18.15 Zaplelite z nami — 19.05 Brez parole — 19.40 Kulturni film — 20.00 Dnevnik — 20.40 Celoveški film — 22.30 Dubrovniške priredive.